

Turvallinen ympäristö, viihtyisä asuinalue

Rikksentorjunta kunnissa –
turvallisesti kotona, asuinalueilla ja
liikenteessä -seminaarin loppuraportti

2011

RIKKSSENTORJUNTANEUVOSTO
RÅDET FÖR BROTTSFÖREBYGGANDE

Helsingin kaupunki

Sisällysluettelo

OSA 1: YLEISESITYKSET

1.	Rikoksentorjuntaneuvoston tervehdys	3
2.	Turvattomuuden tunteiden alueellinen jakautuminen	4-5
3.	Ohjeita väkivaltaan puuttumiseksi	6-7
4.	Helsingin turvallisuus- ja valmiusyksikön tervehdys	8
5.	Seniorityöryhmän selvittämää	9
6.	Asuntoyhtiön keinot vähentää rikoksia	10-11
7.	Oikeusministerin tervehdys	12
8.	Kaupunginjohtajan tervehdys	13
9.	Euroopan rikoksentorjuntakilpailu	14-17

OSA 2: TYÖRYHMÄT

10.	Etniset vähemmistöt ja turvallisuus	18-25
11.	Joukkoliikenteen turvallisuus	26-29
12.	Kuntien rikoksentorjuntatyön edistäminen	30-33
13.	Ikääntyneiden rikosriskien ehkäisy	34-37
14.	Asukkaat turvallisuustiedon asiantuntijoina	38-41
15.	Rakennetun ympäristön turvallisuus	42-43
16.	Lopuksi	44 (takasivu)

Rikoksentorjunta kunnissa – turvallisesti kotona, asuinalueilla ja liikenteessä

-seminaari järjestettiin Kuntatalolla
Helsingissä 21.–22.9.2011.

Seminaari kokosi yleisistuntoon ja työryhmiin yli sata osallistujaa erikokoisista kaupungeista ja kunnista sekä turvallisuus- ja poliisiviranomaisia, järjestöjen edustajia ja tutkijoita.

Seminaarin avasi rikksentorjunta-neuvoston pääsihteeri **JUKKA-PEKKA TAKALA**, joka toimi myös ensimmäisen seminaari-päivän puheenjohtajana.

Paikallisen rikksentorjunnan pitkät perinteet

Rikksentorjuntaneuvoston pääsihteeri JUKKA-PEKKA TAKALA toivotti tervetulleeksi seminaarin osallistujat todeten, että rikksentorjuntaneuvoston ja Helsingin kaupungin yhteistyönä laatima ohjelma on koonnut osallistujia monilta eri tahoilta niin kunnista, seurakunnista, poliisista kuin erilaisista järjestöistä. Turvallisuutta pidetään siis tärkeänä yhteisenä asiana ja sen rakentamisessa tarvitaan monialaista yhteistyötä ja erilaisia toimijoita. Helsingin kaupungin lisäksi Takala kiitti Kuntaliittoa, joka oli tukenut seminaaria tarjoamalla tilaisuuden hyvin sopivat kokoustilat. Kiitokset osoitettiin myös kaikille tahoille ja järjestöille, jotka olivat tulleet hanketorille esittelemään rikksentorjuntaan liittyviä hankkeita.

Takala totesi, että seminaarilla on pitkät perinteet. Se on jatkoa viime vuosikymmenen alussa alkaneelle rikksentorjuntaneuvoston ja suurten kaupunkien seminaarisarjalle. Tällöin oli myös ilmestynyt paikallista rikksentorjuntaa edistävä kansallinen rikksentorjuntaohjelma Turvallisuustalkoot, jonka toteuttamista Kuntaliitto ja rikksentorjuntaneuvosto edistivät järjestämällä projektiin kuuluvan seminaarisarjan.

Vuosien kuluessa on ehditty kokoontua eri kaupungeissa. Yleisömäärältään suuri, vielä tärkein seminaaria selvästi runsaslukuisempi, Vaasan seminaari vuonna 2010 oikeastaan myös viitoitti tietä kohti laajempaa ja monipuolisempaa seminaaria, jota nyt pyrimme jatkamaan ja kehittämään. Samoin kuin Vaasan seminaari, tämäkin on avattu kaikenkokoisten kuntien edustajille ja kaikille, joita seminaarin teemat kiinnostavat.

KOKEMUSTEN VAIHTO HYVISTÄ KÄYTÄNNÖISTÄ JA HAASTEISTA VIE TYÖTÄ ETEENPÄIN

Seminaarin otsikkona on Rikksentorjunta kunnissa – turvallisesti kotona, asuinalueilla ja liikenteessä. Työryhmien aiheet ovat ajankohtaisia. Ikäihmisten rikosriskien vähentäminen ja turvallisuuden parantaminen ovat paitsi työryhmän aiheita myös tänään julkaistavan rikksentorjuntaneuvoston työryhmän raportin teema. Muutamat työryhmien teemat ovat jopa ajankohtaisempia kuin niistä päätettäessä tiedettiin. Yksi työryhmä käsittelee joukkoliikenteen turvallisuutta – pari päivää sitten alkoi oikeudenkäynti, jossa vastaajia syytetään bussinkuljettajan törkeästä ja ilmeisesti pysyviin vakaviin vammoihin johtaneesta pahoinpitelystä Helsingissä. Toinen ryhmä käsittelee etnisiä vähemmistöjä ja turvallisuutta. Pari kuukautta sitten norjalainen nuorehko mies surmasi kymmeniä ihmisiä, joista valtaenemistö oli etnisiä norjalaisia, ja perusteli tekoaan maahanmuuttoon ja etnisiin suhteisiin liittyvällä kieroutuneella järkeilyllä.

Ja kuten työryhmät osoittavat, on rikksentorjunta ja turvallisuus esillä seminaarissa hyvin erilaisista näkökulmista. Tehokas rikksentorjunta vaatii pitkäjänteistä ja monialaista yhteistyötä, jossa kokemusten vaihto on tärkeää. Takala toivottikin osallistujat verkostoitumaan ja vaihtamaan kokemuksia sekä rikksentorjunnan hyvistä käytännöistä että haasteista.

Kulmilla vetelehtivät

joutilaat miehet heikentävät turvallisuudentunnetta

Turvattomuuden tunteet ja turvattomuuden käsite nousivat Suomessa keskusteluun 1990-luvun aikana, jolloin sekä tutkimus, media että päättäjät kiinnostuivat aiheesta. Kansallisten uhritutkimusten mukaan suomalaisten turvattomuuden kokemukset nousivat voimakkaasti ajanjaksolla 1980-1997 vaikka väkivallan uhriksi joutumisessa ei ollut samalla ajanjaksolla muutosta.

Kysymys turvallisuudesta ja turvattomuudesta on nousut uudella tavalla esille uuden urbaanin köyhyyden myötä. Tutkimuksella on saatu vahvaa näyttöä siitä, että koetun turvattomuuden tunteiden taustalla on sosioekonomisia eroja, eritoten työssäkäyvien ja työttömien välillä.

Professori **MATTI KORTTEINEN** Helsingin yliopiston sosiaalitieteiden laitokselta pohtikin esityksessään sitä, millä tekijöillä eri kaupunginosien välillä havaittuja vaihteluita koetussa turvallisuuden tunteessa voidaan selittää. Yhtenä selityksenä tutkimuksessa on tarjottu väestön työttömyysastetta. Kortteinen itse vei ajatusta pidemmälle ja ehdotti, että taustalla on nimenomaan miesten työllisyysaste. Mitä enemmän alueella on työelämän ulkopuolella olevia työikäisiä miehiä, sitä korkeampia turvattomuuslukuja alueella mitataan. Joutilaina kulmille kaljottelemaan kokoontuvat meluisat miesryhmät lisäävät asukkaiden turvattomuuden tunnetta.

Pahoinpitelyrikollisuuden alueelliset vaihtelut seuraavat hyvin turvattomuuden tunteiden alueellista vaihtelua, vaikka ajallisesti näiden ilmiöiden kehitys onkin ollut erilaista. Asuinalueen ravintolatiheys sekä työttömyysaste ovat yhteydessä pahoinpitelyrikosten määrään. Kortteinen on havainnut tutkimuksissaan, että väkivallan kasaantumiskohteita ovat liikenteen solmukohdat tai suuret palvelukeskittymät, joiden ympärille on keskittynyt asumaan pysyvästi vailla työtä olevia työikäisiä ihmisiä.

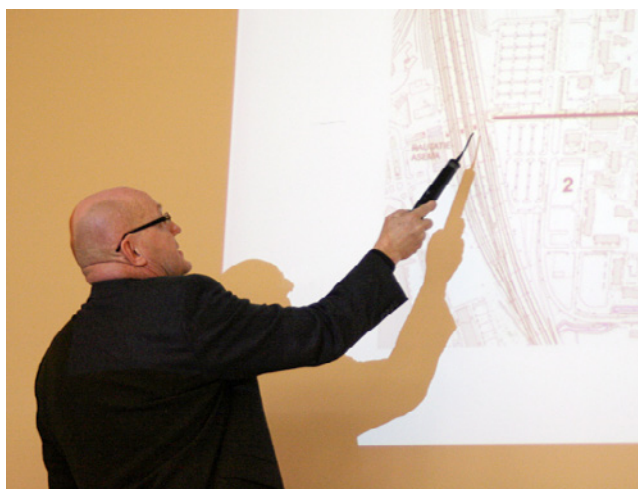
ILMIÖN KAKSI PUOLTA: ALUEEN HUONO-OSAISUUS VAI LOGISTINEN ASEMA SEUDUN PALVELURAKENTEESSA?

Kortteinen ehdottaa, että turvattomuusilmiöön puuttumisessa tulisi erottaa toisistaan kaksi tekijää: alueellinen huono-osaisuus eli se, kuinka paljon työttömiä alueella asuu, ja toisaalta se, mikä alueen logistinen asema seudun palvelurakenteessa on.

Jälkimmäinen piirre tarkoittaa sitä, onko kyseinen alue vetovoimainen palveluidensa vuoksi tai liikenneteknisistä syistä. Esimerkteinä tällaisista kahdesta erityyppisestä alueesta Kortteinen esitteli Riihimäen Peltosaaren kaupunginosan ja Vantaan Tikkurilan.

Peltosaari edustaa ensimmäistä aluetyppeä. Kortteisen mukaan työttömien ja työikäisten

eläkeläisten yhteenlaskettu osuus Peltosaarella on Suomen oloissa täysin poikkeuksellinen, keskimäärin 50 %. Kortteinen totesi myös, että Peltosaaren vuokrataloalueella ilmiö on kärjistynyt niin pitkälle, että työttömyyden sijaan työssäkäyminen on poikkeavaa käyttäytymistä. Myös turvattomuuden tunteet ovat kärjistyneet alueen vuokrataloalueella. Korkean turvattomuuden kokemuksen yksi konkreettinen seuraus on, että koulutettu väestönosa pyrkii muuttamaan turvatomaksi koetulta alueelta pois mahdollisimman pian, mikä entisestään lisää sekä turvattomuuden kokemuksia että muita sosiaalisia ongelmia.

Vantaan Tikkurila on puolestaan esimerkki alueesta, jossa korkea turvattomuuden taso johtuu pikemmin alueen ominaispiirteistä kuin siellä asuvan väestön sosioekonomisesta taustasta. Poliisitilastojen mukaan väkivaltarikollisuuden taso on Tikkurilassa korkea, erityoten ilta- ja yöaikaan tapahtuva katuväkivalta on poikkeuksellisen runsasta. Tämä johtuu Kortteisen mukaan paitsi siitä, että Tikkurila on suuri liikenteen solmukoh- ta myös siitä, että yökerhot ja ravintolat eivät siellä sijait- se valvotuissa, samaan aikaan sulkeutuvissa sisätiloissa, kuten esimerkiksi Espoon Sellon kauppakeskuksessa tai muissa uudemmissa palvelukeskityksissä. Tapa, millä Tikkurila on alun perin suunniteltu ja rakennettu ruok- kii siis järjestyshäiriöitä, väkivaltaa ja sitä kautta turvat- tomuutta. Parannusehdotuksina tilanteelle Kortteinen

tarjoaa kahta vaihtoehtoa. Joko Tikkurilaan rakenne- taan uusi, paremmin valvottavissa oleva keskus tai alu- een ravintolat lanseeraavat valomerkin jo puoliltaöin, jolloin rauhattomuus automaattisesti vähenee alueella.

Yhteenvetona Kortteinen totesi, että Tikkurilan ja Peltosaaren tapausesimerkit ovat kiinnostavia, koska ne kuvaavat, miten erilaisista seikoista ja taustoista turvat- tomuuden kokemukset voivat kummata. Siksi on olen- naista käsittää, että myös ongelmaan puuttuminen ja keinot puuttumiseen tulee valita kulloisenkin tapauksen mukaan. Kortteinen totesi myös, että erillisenä kohte- na olisi kiinnostavaa tarkastella aluetta, jossa yhdistyvät molemmat piirteet, sekä sosiaalinen huono-osaisuus että logistisesti keskeinen asema. Tällainen paikka voisi olla esimerkiksi Sörnäisten metroasema Helsingissä.

LISÄTIETOJA

Matti Kortteisen seminaariesitys: <http://tinyurl.com/8aaplgz>

Riihimäen Peltosaari. Lähiön ekotehokas uudistaminen. VTT tiedotteita 2526, pdf

Kauppinen, Timo M. & Matti Kortteinen & Mari Vaattovaara (2009): Pääkaupunkiseudun lamatyöttömien myöhemmät ansiotulot - isikö lama kovemmin korkean työttömyyden alueilla? Yhteiskuntapolitiikka 74: 4, 358-374, pdf.

Selkeät ohjeet

alentavat kynnystä puuttua väkivaltaan

Lasten pahoinpitelyistä vain murto-osa tulee viranomaisten tietoon, koska lapset ovat usein hyvin lojaaleja vanhemmilleen eivätkä kerro asioista. Näin väkivalta jää perheen sisäiseksi asiaksi.

Viranomaisille Satakunnassa tehty kysely osoitti, että esimerkiksi päivähoidon työntekijän kynnys lastensuojeluilmoituksen tekemiseen oli korkea, vaikka epäily lapsen kohdistuvasta väkivallasta olikin herännyt. Viranomaiset kyllä tiesivät, että pitäisi tehdä lastensuojeluilmoitus, mutta selkeiden toimintaohjeiden puuttuessa pelättiin, mitä seurauksia väärästä arviosta saattaisi aiheutua. Nämä olivat konkreettisia haasteita, jotka poliisipäällikkö **TIMO VUOLA** Satakunnan poliisilaitokselta nimesi esityksessään Lasta Lyömätön Satakunta -hankkeen lähtökohdiksi.

Vuonna 2009 käynnistettiin oikeusministeriön osittain rahoittama Lasta lyömätön Satakunta -hanke.

Hanke toimii Satakunnan poliisilaitoksen alueella ja siinä on mukana 21 kuntaa. Timo Vuola kertoi, että hankkeen tarkoituksena oli rakentaa verkostoitunut toimintamalli, jolla pyritään ehkäisemään ja vähentämään lapsiin ja nuoriin kohdistuvaa perheväkivaltaa Satakunnan alueella. Hankkeen tarkoituksena oli myös lievittää perheväkivallasta aiheutuvia haittoja yhdessä väkivallan ehkäisytyössä mukana olevien viranomais-toimijoiden kanssa sekä oppia tunnistamaan väkivallan merkkejä ja puuttua varhain tilanteeseen

TAVOITTEENA NOLLATOLERANSSI JA MAHDOLLISIMMAN AIKAINEN PUUTTUMINEN

Hankkeen kulmakivenä on Vuolteen mukaan ollut alueen viranomaisten keskinäinen verkostoituminen. Tavoitteiden saavuttamiseksi hankkeessa rakennettiin työkaluksi internetsivusto, jolle on koottu eri viranomaisten toimintaohjeita ja tietoa väkivallasta. Omat alisivut on luotu esimerkiksi koulutoimelle, nuorisotoimelle, poliisille, sairaalalle, sosiaaliviranomaisille, terveydenhuollolle, päivähoidolle ja seurakunnalle. Lasta Lyömätön Satakunta -hanke lähtee liikkeelle väkivaltatyön kuntayhdyshenkilöiden välisen verkoston rakentamisesta.

Käytännössä lasten kanssa toimiville on järjestetty koulutusta pahoinpitelyn havaitsemisesta ja varhaisesta puuttumisesta. Koko ajan ajatuksena on, että epäilyksen syntyessä puuttumiskynnystä lasketaan ja sitä kautta lastensuojeluilmoituksia tulisi enemmän - yhteistyöverkosto korostaa, että lapsen pahoinpitely on aina virallisen syytteen alainen rikos eikä perheen sisäinen asia.

Vuola totesi, että koska lapsuuden ja nuoruuden väkivaltakokemukset johtavat helposti väkivallan käyttöön aikuisena, on asioihin voitava vaikuttaa mahdollisimman aikaisessa vaiheessa. Vuola lopetti esityksensä positiiviseen sanomaan ja totesi, että jos lapsuuden-aikaiset estävät toimenpiteet onnistuvat, poliisilla ja muilla viranomaisilla on tulevaisuudessa vähemmän työtä ja ihmiset ovat onnellisempia.

HANKKEEN OPIT JUURRUTETTAVA PYSYVIKSI KÄYTÄNNÖIKSI

Vuolan esitys herätti yleisössä runsaasti kysymyksiä ja niissä tuotiin esille mm. se, että myös järjestöillä olisi annettavaa lapsiin ja nuoriin kohdistuvan väkivallan ehkäisemiseen ja uhriksi joutumiseen

liittyvien kysymyksien ympärillä. Vuola tote- si myös, että hankkeiden onnistuneen toteutta- misen kannalta keskeistä on kunnanvaltuuston ja vaikuttajahenkilöiden tuki sekä ohjausryhmän jäsenten sitoutuminen hankkeeseen. Myös hank- keen oppien ja käytäntöjen juurruttaminen on välttämätöntä.

LISÄTIETOJA

Hankkeesta hyvä käytäntö

Tampereen yliopiston Porin yksikkö teki Lasta Lyömätön Satakunta- hankkeesta evaluaation, jossa analysoitiin hankkeen tuloksellisuutta, vaikuttavuutta ja organisatorista onnistumista. Arviointi osoitti, että viranomaiset olivat tyytyväisiä, sillä hanke oli antanut heille keinoja ja väyliä puuttua väkivaltaan silloin kun väkivaltaa on havaittu tai väkivallan käyttöä on epäilty. Koulutuksista ja seminaarista annettiin myös erittäin positiivista palautetta.

<http://www.lastalyomaton.fi>

Timo Vuolan seminaariesitys: <http://tinyurl.com/7e6aj4g>

Hankkeen arviointiraportti: Leander, Anu & Eskelinen, Ossi (2011).

Yhteisverkosto lapsiin kohdistuvan perheväkivallan ehkäisytyössä.

Satakunnan poliisilaitoksen Lasta lyömätön Satakunta -hankkeen loppuarviointi.

Pori: Tampereen yliopisto, Yhteiskunta- ja kulttuuritieteiden yksikkö, Pori.

Turvallisuus rakentuu yhteistyönä

Helsingissä turvallisuus syntyy useiden virastojen tiiviistä yhteistyöstä, totesi kaupungin turvallisuus- ja valmiusyksikön päällikkö **MATTI KOSKINEN** avatessaan toisen seminaaripäivän.

Hallintokeskuksen turvallisuus- ja valmiusyksikkö huolehtii kaupungin yleisten turvallisuusasioiden koordinoimisesta ja edistämisestä ja omalta osaltaan turvallisuusstrategisesta suunnittelusta. Tämä edellyttää kaupunkiturvallisuuteen liittyvien ilmiöiden seuranta, turvallisuuteen liittyvien ilmiöiden tilastointia ja seuranta sekä erilaisten toimenpide-ehdotusten tekemistä turvallisuuden parantamiseksi.

Helsingin kaupungin turvallisuus- ja valmiusyksikön näkökulmasta tämä seminaari ajoittuu hyvään aikaan, koska yksikössä parhaillaan valmistellaan ja oikeastaan viimeistellään sisäisen turvallisuuden ohjelman mukaista kaupungin turvallisuussuunnitelmaa. Turvallisuussuunnitelmassa tullaan keskittymään kolmeen asiakokonaisuuteen, jotka ovat: yleisen kaupunkitilan turvallisuus, liikkumisen ja joukkoliikenteen turvallisuus sekä yritysten toimintaympäristön ja asioimisen turvallisuus.

TURVALLISUUSHAASTEET OVAT PITKÄLTÄ SAMANLAISIA

Kaupunkien kohtaamat turvallisuushaasteet ovat pitkälti jaettuina. Siksi on tärkeää kuulla turvallisuuden parantamiseksi tehtävästä työstä myös muualta maasta. Seminaarin yhteydessä oleva hanketori tarjoaa myös mahdollisuuden välittää tietoa ja tutustua hyviin käytäntöihin, joita ovat toteuttaneet niin viranomaiset kuin järjestöt.

Joukkoliikenteessä niin kuljettajien kuin matkustajienkin turvallisuus on ollut usein esillä mediassa. Viimeksi tiistaina uutisoitiin linja-autokuljettajaan kohdistuneen pahoinpitelytapauksen oikeusprosessia. HSL:n kanssa tehtävällä yhteistyöllä ja näiden tärkeiden asioiden korostamisella myös kaupungin turvallisuussuunnitelmassa toivottavasti saadaan hiottua yhden toimintakokonaisuuden turvallisuusasioita korkeammalle tasolle. Koskinen iloitsi mm. joukkoliikenteen turvallisuus -työryhmässä esitellyistä toimenpiteistä, joilla voidaan parantaa koko matkaketjun turvallisuutta.

Ensimmäisen seminaaripäivän aikana saatiin kuulla esimerkkejä siitä, miten kaupunkitilan turvallisuutta voidaan edistää hyvällä suunnittelulla. Erilaiset hotspot-tarkastelut ja varmasti myös hyvien käytäntöjen edistäminen ovat toimivia työkaluja alueiden kehittämisessä. Myös tieto kaupunkilaisten turvallisuuden tai turvattomuuden tunteesta on ratkaisevan tärkeää.

Koska yli 10 % Helsingin asukkaista puhuu muuta kuin suomen kieltä äidinkielenään, on niin turvallisuuskyselyissä kuin turvallisuusviestinnässä jatkossa kiinnitettävä enemmän huomiota maahanmuuttajiin. Erityisesti kotoutumiseen liittyvät seurantamittarit ovat mielenkiinnon kohteena. Lopuksi Koskinen totesi, että tulevana vuosina turvallisuus- ja valmiusyksikössä jatketaan asukkaiden osallistamiseen soveltuvien menetelmien hyödyntämistä ja mietitään uusia keinoja tavoittaa helsinkiläiset turvallisuustiedon tuottajina.

Tieto ikääntyneiden rikosriskeistä yksissä kansissa

Oikeusministeriön erikoissuunnittelija **Mervi Sarimo** kertoi vuonna 2009 nimetyn seniorityöryhmän työstä ja esitteli vastikään julkaistua ryhmän loppuraporttia. Kyseisen asiantuntijatyöryhmän tehtävänä on ollut koota yhteen ikäihmisiä koskeva tieto heidän rikosriskeistään, raportoida hankkeista ja toimista, jotka edistävät ikääntyneiden turvallisuutta sekä selvittää tarkoituksenmukaisia keinoja vähentää ikääntyneiden rikosriskejä.

Poliisin rikostilaston perusteella ikääntyneiden rikosriskit ovat hyvin vähäisiä. Ikääntyneen riski joutua rikoksen uhriksi on keskimäärin kolme kertaa pienempi kuin kokonaisväestössä. Uhritutkimusten mukaan puolestaan noin prosentti 64–75-vuotiaista suomalaisista on kokenut fyysistä väkivaltaa kuluneen vuoden aikana.

Sarimo kiinnitti esityksessään huomiota käsitteiden monitulkintaisuuteen ja päällekkäisyyteen, mikä vaikeuttaa ilmiön tutkimista ja tunnistamista. Esimerkiksi nopeasti yleistynyttä termiä kaltoinkohtelu käytetään lähteestä riippuen kuvaamaan fyysistä, psyykkistä, taloudellista tai seksuaalista hyväksikäyttöä; tai jopa kaikkia edellä mainittuja. Myös ikääntynyt, vanhus, seniori ja ikäihminen ovat haastavia käsitteitä, sillä käytetyt ikähaitarit vaihtelevat valtavasti. Muun muassa näiden monitulkintaisuuksien vuoksi ikäihmisten kohtaamista rikoksista on saatavilla vain vähän tietoa.

Vanhusten rikoskokemuksiin keskittyneitä tutkimuksia on toteutettu kansainvälisestikin niukasti ja niiden tulokset ovat osin ristiriitaisia. Suomalaisten uhrikyselyiden ja poliisitilastojen perusteella voidaan kuitenkin päätellä, että poliisin tietoon tulee vain hyvin pieni osa vanhuksiin kohdistuvista rikoksista. Ikäihmiset ovat myös haasteellinen ryhmä rikoksentorjunnan ja ennaltaehkäisyn kannalta, sillä he voivat yhtäältä joutua rikoksen uhriksi samoista syistä kuin nuoret ja keski-ikäiset tai toisaalta valikoitua rikoksen uhriksi juuri haavoittuvuutensa vuoksi.

TURVAOHJEIDEN LUONNOSTELU KÄYNNISTYNYT

Ikääntyneisiin kohdistuvien rikosten ja kaltoinkohtelun riskien uskotaan kasvavan lähivuosina muun muassa

ikääntyvien lukumäärän lisääntymisen vuoksi. Ikääntyneiden varallisuus on myös jatkuvasti noussut, mikä osaltaan saattaa lisätä heihin kohdistuvia rikoksia. Myös vanhusten kotihoidon yleistymisen saattaa tulevaisuudessa lisätä rikoksia ja kaltoinkohtelua kun rikoksentekomahdollisuudet kasvavat. Tuleviin riskeihin on mahdollista varautua paitsi noudattamalla rikoksentorjunnan perinteisiä tilannetorjunnan keinoja, myös muun muassa panostamalla sosiaali- ja terveystieteiden henkilöstön koulutukseen.

Sekä riskiryhmään kuuluvien vanhusten että muiden kaltoinkohtelulle altistavien riskitekijöiden tunnistaminen varhaisessa vaiheessa ehkäisee uhriksi joutumista.

Seniorityöryhmä suosittelee raportissaan, että ikääntyneisiin kohdistuvista rikoksista ja heidän uhrikokemuksistaan koottaisiin jatkossa kokonaisvaltaisemmin tietoa. Tarvetta olisi esimerkiksi tapausten paremmalle tilastoinnille sosiaali- ja terveystoimissa sekä vanhuksiin erityisryhmänä kohdistuville rikosuhritutkimuksille. Työryhmä on luonnostellut myös senioreille suunnattuja turvaohjeita, joita voitaisiin jatkossa mahdollisesti jakaa kirjallisessa muodossa.

LISÄTIETOJA

Mervi Sarimon seminaariesitys: <http://tinyurl.com/63vu94c>

Mervi Sarimo: 09 160 7819, mervi.sarimo@om.fi

Seniorityöryhmän loppuraportti: <http://tinyurl.com/79zakby>

Asuntoyhtiöt voivat edistää asukkaiden turvallisuuden tunnetta ja viihtyvyyttä

Konsultti **ULF MALM** esitteli pari vuotta sitten Ruotsin kansallisen rikosentorjuntakilpailun voittanutta, suuren vuokra-asuntoyhtiö Svenska Bostäderin toteuttamaa hanketta, jonka tavoitteena oli vähentää rikoksia ja lisätä asukkaiden turvallisuuden tunnetta. Hanke toteutettiin huonomaineisilla kerrostaloalueilla Akallassa, Husbyssä, Rinkebyssä, Tenstassa ja Hjulstassa lähellä Tukholmaa, Järvan lähiössä.

TUNNISTA ONGELMAT JA SUUNNITTELE TOIMET

”Toimenpiteitä ei kannata toteuttaa sattumanvaraisesti”, korosti Ulf Malm esityksessään. Järvan alueellakin ongelmien kartoittamista varten toteutettiin asukaskysely ja kerättiin tietoja poliisin tilastoista, jotta löydettiin paikat ja kohteet, joissa rikoksia eniten tapahtui ja ihmiset tunsivat olonsa turvattomiksi. Alkukartoituksen perusteella tunnistettiin ongelmakohdat, joihin projektin aikana suunnattiin systemaattisesti erilaisia turvallisuutta ja viihtyvyyttä lisääviä toimia.

Alkutilanteen kartoittaminen on keskeistä tällaisen hankkeen suunnittelussa, sanoi Malm. Ongelmien tunnistaminen auttaa toimien suuntaamisessa ja yhteistyön

suunnittelussa. Lisäksi se mahdollistaa toteutettujen toimien tuloksien arvioinnin myöhemmin. Hankkeen tuloksia arvioitaessa havaittiin useilla eri mittareilla, että Järvan alueella tilanne parantui – rikokset vähenivät ja asukkaiden turvallisuuden tunne lisääntyi.

EI TEORIOILLA TARVITSE HIENOSTELLA

Malm totesi esityksessään, että Järvan alueella ei toteutettu toimia sattumanvaraisesti ja myös hankkeen teoreettiset lähtökohdat olivat mietittyjä ja käytäntöä palvelevia. ”Korjataan rikutut ikkunat” –teorian mukaan ikkunat ja muutkin rikutut paikat kannattaa korjata mahdollisimman pian, sillä ne antavat viestiä siitä, että alueesta ei huolehdi eikä välitetä. Rikkinäinen

ympäristö rohkaisee rikkomaan lisää ja luo turvattomuuden tunteita ja siksi Järvan alueella kiinnitettiin erityisesti huomiota ympäristöstä ja yhteisistä tiloista huolehtimiseen.

Malm esitteli kuulijoille myös rutiinitoimintojen teorian, jonka mukaan rikoksen täyttymisen ehtona on kolmen tekijän samanaikainen ilmentyminen:

1. motivoitunut tekijä, joka haluaa tehdä rikoksen
2. uhri tai kohde, jolta voidaan esimerkiksi varastaa
3. puuttuva ”vartija”, joka ehkäisisi rikoksen toteutumisen.

Ruotsin hankkeessa painopiste oli kahdessa viimeisessä tekijässä. Perheiden, koulun ja viranomaisten tehtäväksi nähtiin vähentää motivoituneiden rikosten-tekijöiden määrää, mutta asuntoyhtiön tehtäväksi jäi vaikuttaa siihen, että yhä vähemmän asukkaita joutui rikoksen uhriksi ja esimerkiksi varkauksille otollisia paikkoja korjattiin. Malm totesi, että sosiaalisen kanssa-

käymisen lisääntymisen myötä aikaansa pihalla viettävät naapurit ja satunnaiset ohikulkijatkin voivat toimia ”vartijoina”. Pyörävarkaudet vähenevät, kun säilytyste-lineet sijoitetaan näkyvälle paikalle. Säännöllisillä tarkastuksilla kiinteistössä huoltoyhtiöt löysivät rikotut paikat ja poistivat tavarat, joiden oikeaa omistajaa ei tavoitettu. Asuntoihin asennetut kassakaapit vähensivät myös asuntoihin tehtyjen murtojen määrää.

Hankkeen alkukartoitus osoitti myös sen, että suurin osa poliisin tietoon tulleesta väkivallasta tapahtui kodeissa ja kohdistui lapsiin ja naisiin. Uhri- ja naisjärjestöjen kanssa aloitettiin yhteistyö. Näin rappukäytäviin ja pesuloihin saatiin eri kielillä tiedotteita järjestöistä ja viranomaisista, jotka tarjoavat apua väkivallan uhreille.

Malm totesi esityksensä lopuksi, että Järvassa saatutettiin loistavia tuloksia; asuntoyhtiöt voivat omilla toimillaan vähentää alueella tapahtuvia rikoksia ja vaikuttaa merkittävästi asukkaiden kokemuksiin turvallisuudesta. Kaikki pienetkin turvallisuutta lisäävät toimet tulee kytkeä osaksi arkipäiväisiä rutiineja.

LISÄTIETOJA

Svenska Bostäderin Järva-hankkeen loppuraportti:
<http://www.svenskabostader.se/Documents/Trygghetsfolder%20Svenska%20Bost%c3%a4der%20webb.pdf>

Rikoksia ehkäistävä

demokraattisesta, avoimesta ja
suvaitsevasta yhteiskunnasta tinkimättä

Oikeusministeri **ANNA-MAJA HENRIKSSON** totesi tervehdyksessään seminaarin osallistujille, että rikksentorjunnan avainsanoja ovat yhteistyö sekä hyvien käytäntöjen etsiminen, kehittäminen ja levittäminen.

Henriksson iloitsi näiden tavoitteiden kirjaimellisesta toteutumisesta, sillä rikksentorjuntaneuvosto ja Helsingin kaupunki järjestivät seminaarin yhteistyössä. Seminaari oli ohjelman perusteella myös monipuolinen rikksentorjunnan kokemusten ja hyvien käytäntöjen esittelypaikka ja keskustelufoorumi.

Henriksson korosti tervehdyksessään rikksentorjunnan ja ennalta ehkäisemisen tärkeyttä myös siksi, että sillä on isoja kustannuksia säästäviä vaikutuksia. Oikeusministeriön hallinnonalalla eniten verovaroja vie rikosten käsittely oikeusprosessissa ja rikosseuraamusten toimeenpääntö eli jo tehtyjen rikosten käsittely. Siksi tarvitaan tämännäpääsemää seminaareja, joissa voidaan jakaa tietoa toimista ja hankkeista, joilla rikoksia ja niihin usein liittyvää syrjäytymistä voidaan ehkäistä.

Rikosten ehkäisy on tärkeällä sijalla myös kesällä aloittaneen hallituksen ohjelmassa. Siinä on monia rikksentorjuntaa suoraan ja välillisesti edistäviä kirjauksia, joissa väkivallan ehkäisy korostuu.

Sekä paikallistasolla rikksentorjunnassa että hallitusohjelmassa korostuu sosiaalisen oikeudenmukaisuuden edistäminen ja syrjäytymisen ehkäisy – ne ovat keskeistä turvallisuustyötä ja tärkeä tie myös rikollisuuden ehkäisyyn. Henriksson totesi, että mitä paremmin onnistumme ehkäisemään syrjäytymistä, sen paremmin edistämme yhteiskuntarauhaa - oikeudenmukainen sosiaalipolitiikka on parasta ennaltaehkäisevää kriminaalipolitiikkaa. Paikallinen rikksentorjunta- ja turvallisuusyhteistyö onkin ollut rikksentorjunnan keskeinen painopiste. Sitä korosti jo vuonna 1999 hyväksytty kansallinen rikksentorjuntaohjelma nimeltään Turvallisuustalkoot.

Paikallisen rikksentorjunnan toteuttamiseksi tarvitaan aktiivisia toimijoita kuntiin ja järjestöihin sekä monialaista yhteistyötä. Kunnissa on tiedostettu, että turvallisuusongelmia ei poisteta eikä edes ratkaisevasti vähennetä kertatoimin vaan turvallisuuden parantaminen edellyttää pitkäjänteistä työtä. Tätä todistavat esimerkiksi kuntien panostukset perheiden tukemiseen, nuorten syrjäytymisen ehkäisyyn ja turvalliseen yhdyskuntasuunnitteluun, joissa tulokset saattavat näkyä vasta vuosien kuluttua. Parhaimmillaan ehkäisyyn panostamisella voidaan paitsi välttää suuri määrä rikoksista aiheutuvaa inhimillistä kärsimystä, myös säästää paljon rahaa, joka muuten menisi tulevaisuudessa jälkien korjaamiseen.

Lopuksi Henriksson totesi, että rikkaimmankaan pohjoismaisen hyvinvointivaltion turvallisuus ei ole täydellinen. Sen osoittivat Norjan traagiset tapahtumat 22. heinäkuuta, jolloin yksi kieroituneella ideologialla tekoaan perustellut nuori mies surmasi kylmäverisesti 77 ihmistä. Norjalaisten vastaus on ollut arvokas, rauhallinen ja päättäväinen. Rikoksia halutaan ehkäistä, mutta demokraattisesta, avoimesta ja suvaitsevasta yhteiskunnasta ei tingitä. Näin meidän pitää myös täällä Suomessa suhtautua ja edistää yhteistyötä ja keinoja turvallisuuden kehittämiseksi.

Puhe kokonaisuudessaan:

<http://www.om.fi/Etusivu/Ajankohtaista/Ministerinpuheita/Puhearisto/Puheet2011Henriksson/1302673750899>

Alueellinen eriytyminen

on vakava uhkakuva

Paikallisessa rikoksentorjunnassa on tärkeää sekä rikosten ehkäisy että turvallisuuden ja turvallisuuden tunteen lisääminen. Myös yksilöiden ajautuminen rikoksen tekijöiksi tulee estää ja tällöin korostuvat syrjäytymisen ehkäisemiseen tähtäävät toimet, totesi kaupunginjohtaja, ylipormestari **JUSSI PAJUNEN**.

Ihmiset kokevat turvallisuuden eri tavoin. Kesän jäljiltä monella on tuoreessa muistissa suomalaisten puistokäyttäytyminen. Puistot ovat yhteistä julkista tilaa, joiden käyttöön kaikilla on oikeus. Tiettyjen puistojen kohdalla meluisuus ja roskaisuus on saattanut johtaa turvattomuuden tunteeseen sekä haluun välttää puiston käyttöä. Poliisilla ei ole resursseja puuttua kaikkeen järjestyksellään vastaiseen toimintaan. Tämän vuoksi kunnalla pitäisi olla oma julkinen toimija, niin sanottu katu- ja puistolisäntä tai -emäntä, alvomassa esimerkiksi siisteyttä ja hillitsemässä häiriökäyttäytymistä.

NÄKYVÄ VALVONTA EHKÄISEE HÄIRIKÖINTIÄ

Jo pelkkä näkyvä valvonta ennaltaehkäisee roskaamista ja häiriköintiä. Esimerkiksi Tallinnanaukiolla järjestyksenvalvojat toimivat poliisin ohjauksessa ja apuna, poliisin edelleen vastatessa yleisestä järjestyksestä ja turvallisuudesta. Järjestelyn tuloksena alue on selkeästi rauhoittunut.

Poliisin tehtävät aukiolla ovat vähentyneet merkittävästi, joten tämä oli toimiva ratkaisu pitkään jatkuneen häiriökäyttäytymisen taltuttamiseksi. ”Näen kuitenkin asian niin, että turvallisuus on julkisen viranomaisen vastuulla pohjoismaisessa yhteiskuntamallissa”, totesi Pajunen. Kaupunki ei siis edistä yksityisten vartiointiliikkeiden toimintavaltuuksien lisäämistä.

Erittäin ajankohtainen osa-alue, johon Helsinki pyrkii laajoin toimenpitein vaikuttamaan, on joukkoliikenneturvallisuus. Liikkumisen on oltava turvallista sekä henkilöstölle että matkustajille. Helsingin kaupunki, HSL, HKL ja VR ovat yhdessä ja erikseen

suunnitelleet sekä jo toteuttaneet turvallisuutta lisääviä toimenpiteitä. Tehokkain rikoksentorjunta-apu tulee valvonnan lisäämisestä, totesi Pajunen ja toivoi, että järjestyksenvalvojat, vartijat ja poliisi jalkautuvat asemille ja joukkoliikennevälineisiin.

Myös yhdyskuntasuunnittelulla voidaan lisätä turvallisuutta ja turvallisuuden tunnetta. Ympäristössä ei saa olla alueita, joissa liikkumista ja oleskelua kartetaan

rikoksen kohteeksi joutumisen pelossa. Tyypillistä useille ongelmallisiksi koetuille ympäristöille on epäkohtien moninaisuus kuten heikot asuinolot, huonot palvelut, rakennusten rapistuminen ja huono viihtyvyys. Turvallinen ympäristö edistää yhteisöllisyyttä ja osallisuutta ja ehkäisee tätä kautta syrjäytymistä. ”Nämä näkökulmat otamme erityisesti huomioon kun rakennamme uusia kaupunginosia entisille satama-alueille”, totesi Pajunen. Myös alue-

ellinen eriytyminen on vakavimpia Helsingin uhkakuva. Taistelemme kaikin tavoin segregatiokehitystä vastaan. Sosiaalisen eheyden säilyttämiseksi on toimitettava niin alueellisesti kuntien sisällä kuin kuntarajat ylittäen.

Kansalliseksi tavoitteeksi on asetettu, että Suomi on Euroopan turvallisin maa vuonna 2015. Tähän on vielä matkaa, ja siksi tarvitsemme uusia näkökulmia ja toimintatapoja turvallisuustavoitteiden saavuttamiseksi. Osallistujajoukossa on kaupunkien ja kuntien edustajia, turvallisuus- ja poliisiviranomaisia, järjestöjen edustajia ja tutkijoita - yhdessä voimme rakentaa tulevaisuutta, jossa kuntalaiset voivat astua kadulle ja lähteä asioilleen turvallisilla mielin.

”Yhdessä voimme rakentaa tulevaisuutta, jossa kuntalaiset voivat astua kadulle ja lähteä asioilleen turvallisilla mielin.”

Mistä paras käytäntö?

Rikoksentorjunta on pitkäjänteistä työtä ja siinä tarvitaan useita toimijoita ja suunnitelmallisuutta. Toisaalta kokeilujakin tarvitaan. Mitä tahansa rikosten ehkäisemiseksi tehdäänkin, olisi tärkeä saada jatkuvasti tietoa rikoksentorjuntaan investoitujen resurssien vaikuttavuudesta, totesi rikoksentorjuntaneuvoston pääsihteeri **JUKKA-PEKKA TAKALA** esitellessään Euroopan rikoksentorjuntakilpailua (ECPA) hyvien käytäntöjen esiintuojana.

Rikoksentorjuntaneuvosto ja oikeusministeriö pyrkivät tukemaan paikallisen rikoksentorjunnan kehittymistä. Tähän on ollut käytettävissä jonkin verran oikeusministeriön kautta tulevaa rahoitusta valtion budjetista - kokonaissumma on viime vuosina ollut 170 000 euron luokkaa. Pyrkimyksenä on näillä rahoilla tukea etenkin sellaisia hankkeita, jotka ottavat käyttöön lupauksia menetelmiä rikollisuuden ehkäisemiseksi. Yhä tärkeämmäksi nousee myös se, että tuettavissa hankkeissa voidaan seurata, miten menetelmät toimivat.

Rikoksentorjuntaneuvosto valitsee Suomen ehdokkaan Euroopan rikoksentorjuntaverkoston (EUCPN) järjestämään kilpailuun, jossa pääpalkintona on kunniakirjojen ja muistoesineiden ohella 20 000 euroa.

Tänä vuonna etsitään hanketta, joka parhaiten edistää lasten ja nuorten rikollisuuden ehkäisyä taiteen, tieteen tai urheilun avulla. Suomen edustajan menestys ratkeaa joulukuussa Varsovassa pidettävässä hyvien rikoksentorjuntakäytäntöjen konferenssissa.

Rikoksentorjuntakilpailussa kiinnitetään erityisesti huomiota siihen, että hanke

1. keskittyy arkirikollisuuden tai rikollisuuden pelon torjuntaan nimetyn teeman puitteissa
2. on dokumentoidusti tuloksellinen
3. perustuu yhteistyöhön
4. on toistettavissa muissa jäsenmaissa sekä
5. on luova, innovatiivinen

Suomen ehdokas

Euroopan rikksentorjuntakilpailuun
tänä vuonna on **ICEHEARTS**.

Icehearts-toiminta on ennaltaehkäisevää, moniammatillista lastensuojelutyötä. Toiminnan perusajatuksena on koota syrjäytymisuhan alla olevien poikien ryhmä, jonka kasvattajaksi valittava henkilö sitoutuu ryhmäänsä 12 vuoden ajaksi.

Perustoimintana on jokin urheilulaji, jossa joukkueen kasvattaja valmentaa poikia. Lisäksi kasvattaja tukee heitä koulussa, kodeissa ja vapaaajalla kohdatuissa ongelmatilanteissa. Toiminta alkaa poikien ollessa 6-vuotiaita ja päättyy heidän saavutettua täysi-ikäisyyden.

Icehearts-toiminta on alkanut vuonna 1996, ja tällä hetkellä toiminnassa on yhteensä 11 joukkuetta, joista kahta on alettu koota syksyn 2011 aikana. Yhdeksässä nyt toimivassa joukkueessa on mukana 174 poikaa. Joukkueet toimivat Helsingissä, Vantaalla, Ulvilassa ja Lahdessa.

www.icehearts.fi

Suomalainen

MYRSKY-hanke esitellään Varsovassa esimerkkinä hyvästä käytännöstä.

Myrsky on pääosin 13–17-vuotiaille nuorille suunnattu valtakunnallinen taidehanke, joka toimii sateenvarjona lukuisille pienemmille, ammattitaitelijoiden ohjaamille alueellisille taideprojekteille.

Hankkeen kohteena ovat kaikki nuoret, mutta erityistä huomiota on kiinnitetty syrjäytymisuhan alla oleviin nuoriin. Myrskyn tavoitteena on vahvistaa nuorten hyvinvointia sekä sosiaalista ja henkistä kasvua tuomalla taide ja kulttuuri nuorten elämään. Lisäksi hankkeella on pyritty tarttumaan ennakoivasti nuorten syrjäytymisriskiin sekä juurruttamaan yhteiskuntaan uusia nuorten

taidetoiminnan tapoja.

Hankkeen kolmen toimintavuoden aikana toimintaan on osallistunut yli 14 000 nuorta. Hankkeen on käynnistänyt vuonna 2008 Suomen Kulttuurirahasto, joka on koordinoinut toimintaa vuoteen 2011 asti. Hankkeen rahoittaminen ja hallinnointi on siirtynyt vuonna 2011 Suomen lasten ja nuorten säätiölle.

www.nuori.fi/myrsky

EUROOPAN RIKOKSENTORJUNTAKILPAILUN SUOMALAISEHDOKKAAT 2002–2010

KARHUPUISTON KUMMIT

Helsingin Kalliossa. Asukasaktivistit alkoivat kaupungin viherosaston ja poliisin tuella hoitaa puiston istutuksia. Puiston järjestyshäiriöt vähenivät ja viihtyvyys koheni, 2002.

HELSINGIN KAUPUNGIN NUORISOASIAIN-KESKUKSEN

RUORI -HANKE. 11-18-vuotiaita nuoria, joilla oli tarkkaavaisuus- ja muita ongelmia, tuettiin ryhmä- ja yksilötyön sekä poikkihallinnollisten verkostojen avulla hyvin tuloksin, 2003.

VANTAAN TURVALLISUUSTALKOOT, 2004.

ELÄVÄ KAUPUNKIKESKUSTA RY:N HÄMEENLINNAN JA KERAVAN PILOTTIHANKE, 2005.

Keravan koulujen päättäjäisviik-
lopun katutapahtuma, **KATUJEN YÖ.**
Tapahtuma ohjasi nuorten juhlintaa
turvallisempiin uomiin, 2006.

Lastensuojelun keskusliiton
ÄLÄ LYÖ LASTA -KAMPANJA.
Arviointitutkimuksen mukaan
väestön asenteet kuritusväkivaltaan
ovat muuttuneet kielteisemmiksi
ja kampanja hyvin todennäköisesti
vaikutti kehitykseen, 2007.

**MUOTIALAN TURVALLISUUS-
TAVOITTEINEN ASEMAKAAVA,**
Tampere. Asukaskyselyssä aluetta
pidettiin turvallisena, 2008.

KiVa KOULU, 2009. Kiusaamisen
vastainen kouluissa toteutettu hanke
voitti Euroopan rikoksentorjunta-
palkinnon.

Helsingin kaupungin
LÄHITYÖ-HANKE,, 2010.

Seminaarin yhteydessä kokoontui kuusi työryhmää, joissa esiteltiin monipuolisesti turvallisuuden edistämiseksi tehtävää käytännön työtä. Vaikka työryhmät vaihtelivat painopisteiltään, nousi kaikissa ryhmissä kantavina teemoina esiin yhteisöllisyyden merkitys ja eriarvoistumiskehityksen pysäyttäminen. Työryhmät tarjosivat myös konkreettisen muistutuksen siitä, kuinka vähäisillä ja joskus mitättömiltäkin tuntuvilla keinoilla yksilön tai ympäristön turvallisuutta voidaan monesti parantaa.

Etniset vähemmistöt ja turvallisuus

Työryhmässä esiteltiin toimintamalleja, joilla lisätään asuinalueen maahanmuuttaja-asukkaiden osallisuutta ja turvallisuuden tunnetta. Ryhmässä myös etsittiin hyviä käytäntöjä, joiden avulla maahanmuuttajiin kohdistuvia ja heidän tekemiään rikoksia ja syrjäytymistä voidaan ehkäistä. Osallistujien kiinnostusta ja tarvetta jakaa kokemuksia hyvistä käytännöistä ja haasteista erillisen työseminaarisarjan kautta kartoitettiin.

Ulkomaalaisten määrä kasvanut uhkakuvat jääneet toteutumatta

Erikoissuunnittelija **HANNU NIEMI** Oikeuspoliittisesta tutkimuslaitoksesta kertoi, miltä ulkomaalaisten ja Suomessa asuvien maahanmuuttajien kokema ja tekemä rikollisuus näyttää tilastojen valossa.

Tilastoja tarkasteltaessa käsitteet ”kansalaisuus”, ”maahanmuuttaja” ja ”ulkomaalainen” ovat tärkeitä; maahanmuuttajilla on asuinpaikka Suomessa, ulkomaalaiset ovat maassa käymässä väliaikaisesti. Niemi totesi, että ulkomaalaisten osuus rikoksista epäillyistä on viime vuosina kasvanut osin vapaan liikkuvuuden myötä.

Maahanmuuttajien määrä on kasvanut huomattavasti kuluneiden 20 vuoden aikana, ja etenkin pääkaupunkiseudulla asuu paljon maahanmuuttajataustaisia. Määrän lisääntyessä myös maahanmuuttajien tekemien rikosten määrä on kasvanut. Maahanmuuttajien ja kantaväestön tekemien rikosten määrällinen vertailu on kuitenkin haastavaa muun muassa sen vuoksi, että maahanmuuttajaryhmässä nuoret miehet ovat yliedustettuina ja tutkimusten perusteella tiedetään, että nuoret miehet syyllistyvät muuta väestöä useammin rikoksiin. Maahanmuuttajien sosioekonominen asema on myös jossain määrin heikompi kuin kantaväestöllä. Niemi totesi, että 1990-luvun alkupuoliskolla pelättiin kansainvälisen rikollisuuden hallitsematonta lisääntymistä, mutta uhkakuvat ovat pääosin jääneet toteutumatta ja rikollisuustilanne on pysynyt kohtuullisen hyvänä.

Poliisiammattikorkeakoulu tutkii vuosittain poliisin kirjaamia rasisen motiivin takia tehtyjä rikoksia. Myös

piiloon jäänyttä rikollisuutta tutkitaan esimerkiksi uhritutkimusten avulla. Tutkimusten mukaan somalialaiset kohtaavat ryhmänä eniten väkivaltaa, ja usein väkivalta tapahtuu julkisilla paikoilla. Esimerkiksi venäläisten tai virolaisten kohtaama väkivalta puolestaan tapahtuu usein yksityisasunnoissa, samoin kuin kantaväestönkin kohtaama väkivalta.

Alustus herätti yleisössä runsaasti kysymyksiä. Hankkeiden kehittämisen ja toteuttamisen näkökulmasta Niemi toi esille neljä ilmiötä, joita jatkossa tulisi ottaa huomioon. Rikollisuus ei ole tuontitavaraa; kun sitä halutaan ehkäistä, tulee ehkäistä maahanmuuttajien syrjäytymistä ja eristäytymistä sekä alueiden ghettoutumista. Toiseksi tutkimuksista voidaan päätellä, että rasismikokemukset ja turhautuminen ruokkivat syrjäytymistä ja osaltaan suosivat rikollisen elämäntavan valintaa. Järjestäytynyt rikollisuus ei ole Suomessa vielä erityinen ongelma, mutta muualla Euroopassa kehityskulku on osin pidemmällä. Lopuksi Niemi pohti sitä, voisivatko maahanmuuttajajärjestöt itse myötävaikuttaa siihen, että seksuaalirikosten tekeminen tuomittaisiin laajemmin eri maahanmuuttajaryhmissä ja ottaa teemaa esille omassa toiminnassaan.

LISÄTIETOJA

Hannu Niemen seminaariesitys: <http://tinyurl.com/7ydxj7t>

Konfliktien ratkaisussa paikallinen vastuunotto tuottaa pysyvämmän tuloksen

”Asumisen arkeen liittyviä konflikteja on mahdotonta estää kokonaan, niitä syntyy kantaväestön keskuudessa ja kantaväestön ja maahanmuuttajien välille”, kertoi hankejohtaja **TERHI JOENSUU** Kotilo-projektista.

Vuonna 2006 käynnistyneen Suomen Pakolaisavun naapurisuussovittelun tavoitteena on parantaa sekä maahanmuuttajien että kantaväestöön kuuluvien asu-
misviihtyvyyttä. Noin puolet sovittelijoista on maahanmuuttajataustaisia, mikä auttaa ymmärtämään eri taustoista tulevien ihmisten asumisen ja elämisen tapoja.

Riidat alkavat usein tietokatkoksista ja väärinymmärryksestä. Naapurisuussovittelussa osapuolet ottavat itse vastuun omasta toiminnastaan. Vahinkoa kärsinyt osapuoli saa tyydyttävän selityksen tai korvauksen tapahtuneesta. Sovittelussa saavutetut ratkaisut ovat usein kestäviä. Ratkaisuehdotukset tulevat osapuolilta itseltään ja riidat ratkaistaan ympäristössä, jossa ne ovat syntyneetkin. Asukkaat uskaltavat kommunikoi-

maan vaikeistakin asioista kun paikalla on ulkopuolinen sovittelija. Sovittelun avulla voidaan ennaltaehkäistä riitojen kehittyminen suuremmiksi konflikteiksi. Projektin työntekijät tarkistavat myöhemmin, onko ratkaisu ollut pysyvä.

”Kaikki ei aina mene toiveiden mukaan”, totesi Joensuu. Usein kohdattu haaste naapurisuussovittelussa on, että henkilö, joka kokee kärsineensä vahinkoa, ei saavu paikalle sovitteluun. Lisäksi haasteina ovat muun muassa moniongelmaiset sovittelutapaukset, joissa osapuolilla on mielenterveys- tai päihdeongelmia. Hankkeen aikana kehitettyjen menetelmien juurruttaminen on vielä haaste tässäkin projektissa.

Matalan kynnyksen palvelu helpottaa avun hakemista

Väkivallan uhriksi joutuminen on aina raskas kokemus. Vielä raskaampi kokemus se voi olla maahanmuuttajanaيسelle, joka ei tunne suomalaista palvelujärjestelmää eikä osaa kieltä.

Voimavarakeskuksen johtaja **NATALIE GERBERT** Monika-Naiset Liitosta kertoi, että näihin tarpeisiin vastaavat neljä Suomessa toimivaa Voimavarakeskusta, jotka tuottavat matalan kynnyksen palveluja väkivaltaa kokeneille naisille noin kahdellakymmenellä eri kielellä. Yhteydenotot ovat moninkertaistuneet toiminnan laajentuessa vuosina 2001-2010.

Apua hakevat ovat pääosin Suomessa asuvia maahanmuuttajanaيسia, jotka ovat joutuneet väkivallan uhreiksi. Noin puolella asiakkaista on suomalainen, kantaväestöön kuuluva mies. Uudempia asiakasryhmiä ovat nuoret, toisen sukupolven maahanmuuttajataustaiset naiset, jotka ovat kokeneet väkivaltaa seurustelusuhteessa tai ovat huolissaan pakkoavioliiton mahdollisuudesta. Toisena uutena ryhmänä ovat kantaväestöön kuuluvat naiset, joiden puoliso on maahanmuuttajataustainen.

Väkivaltaa kokeneet maahanmuuttajanaيسet koke-

vat normaalissa palvelujärjestelmässä haasteita, jotka voivat johtua puutteellisesta kielitaidosta, vähättelystä, väärinymmärryksestä, ennakkoluuloista ja puheeksiottamisen vaikeudesta. Käytännön työssä on havaittu, että avun hakemisen kynnystä madaltaa se, että palvelun tarjoaja ei ole viranomainen. Myös tulkin sukupuolella ja kansallisuudella on todettu usein olevan suuri merkitys saavutettuun

lopputulokseen.

Gerbert kertoi, että asiakkaat tarvitsevat usein hyvin konkreettista apua käytännön asioiden hoitamiseen. Myös taloudellista tukea tarvitaan monesti. Pitkä tukiprosessi on yksi onnistumisen edellytyksistä, vaikka käytännössä asiakkuussuhteet ovat hyvin eripituisia. Viranomaiset ohjaavat asiakkaita Voimavarakeskukseen, mutta monet Suomeen hiljattain muuttaneista kuulevat palvelusta epävirallisten tiedotuskanavien ja ystävien kautta.

LISÄTIETOJA

Natalie Gerbertin seminaariesitys: <http://tinyurl.com/7f7jf85>

www.monikanaiset.fi

sekä

päivystävä puhelin 09 692 2304

Sossupummi vai työpaikkavaras?

Maahanmuuttajanuoren on vaikea tulla hyväksytyksi suomalaisessa yhteiskunnassa

”Minusta tuntuu, ettei sillä ole väliä, mitä tekee tai kuinka järjestyksessä elämä on. Minusta tuntuu, että minua ei ikinä hyväksytä täällä.” Projektityöntekijä **MOHAMED XADAR** Kanava ry:stä kertoi karuja kokemuksia somalitaustaisten maahanmuuttajanuorten riskeistä syrjäytyä sekä riskinuorten löytämisen ja kierteen katkaisemisen haasteista.

Xadar totesi, että yksi haastavimmista tehtävistä on saada maahanmuuttajataustainen nuori uskomaan, että häntä tarvitaan Suomessa ja että hänet hyväksytään suomalaiseen yhteiskuntaan. Maahanmuuttajanuoret hakevat omaa paikkaansa tässä yhteiskunnassa ja myös kantaväestön hyväksyntää.

Erityiseksi huolenaiheeksi Xadar nosti toisen polven maahanmuuttajanuoret, jotka ovat eläneet koko ikänsä Suomessa, mutta joita ei silti kohdella kuten muita suomalaisia nuoria. He eivät myöskään pääse kiinni suomalaiseen yhteiskuntaan ja työelämään. Tämä aiheuttaa turhautumista ja voi osaltaan myötävaikuttaa rikoksiin syyllistymiseen ja johtaa jopa radikalisoitumiseen. Nämä nuoret tarvitsevat ymmärrystä ja siksi he päätyvät Kanava ry:n palveluihin. Yhdistys tarjoaa tilat, joissa nuoret voivat tavata toisiaan ja heitä tukevia aikuisia.

Xadar uskoo, että maahanmuuttajanuorten tule-

vaisuuteen voi vaikuttaa parhaiten puuttamalla heidän akuutteihin ongelmiinsa. Kanava ry:ssä työntekijät tekevät päivittäistä yhteistyötä peruskoulun ja lukion käyneiden nuorten kanssa, jotka tarvitsevat apua esimerkiksi koulutuksellisten tavoitteiden saavuttamisessa. Apu voi olla hyvin konkreettista, esimerkiksi ansioluettelon tekoa.

Xadar korosti, että maahanmuuttajataustaisen riskinuoren auttamisessa ei ole vain yhtä mallia, koska jokainen nuori on ainutlaatuinen yksilö. Liika painostaminen saattaa lisätä nuoren epäluuloisuutta avuntarjoajaa ja järjestelmää kohtaan. Tarvitaan aikaa, jotta nuoren elämä saadaan täytettyä muilla harrastuksilla ja aktiiviteeteilla kuin rikosten tekemisellä. Kanava ry:ssä on opittu, että nuoren maahanmuuttajan kanssa pitää olla kärsivällinen, koska luottamusta ei rakenneta päivässä. Luottamus syntyy pitkän työn tuloksena.

LISÄTIETOJA

Kanava ry on vuodesta 1995 lähtien toiminut järjestö, jonka päätoimintamuotoja ovat neuvonta- ja tukihenkilötoiminta, sovittelutoiminta, katutyötoiminta, liikunta ja muu vapaa-ajantoiminta sekä leirit ja retket. Näiden toimintojen avulla pyritään tavoittamaan laajasti maahanmuuttajanuoria ja tarjoamaan heille mielekästä vapaa-ajan toimintaa. Toiminta on kohdistunut pääkaupunkiseudulle, etenkin Helsinkiin.

Linkki järjestön sivulle:
www.kanavary.com/suomi/yhdistys.html

Alueellinen hajauttaminen

edistää turvallista ympäristöä

”Keskittäminen on lähtökohtaisesti maahanmuuttajia syrjivää, sillä maahanmuuttajat haluaisivat naapurikseen tavallisen suomalaisen perheen”, totesi osastopäällikkö **MARKKU LEIJO** Helsingin kaupungin asunto-osastolta.

Leijo kertoi, että Helsingin kaupunki pyrkii vähentämään syrjäytymisvaarassa olevien tai syrjäytyneiden ihmisten alueellista keskittymistä. Näin vähennetään myös sosiaalisten ja taloudellisten ongelmien kasautumista ja kumuloitumista.

Maahanmuuttajat ovat keskittyneet pääkaupunkiseudulle. Leijon mukaan Helsingin kaupungin kiinteistöyhtiöiden asukkaista 22 prosenttia on maahanmuuttajia. Tähän mennessä on voitu havaita, että taskumaisia talo- ja rappukohtaisia keskittymiä on syntynyt joihinkin kaupunginosiin. Näyttää siltä, että kun noin 20 prosentissa talon asunnoista asuu vieraskielisiä asukkaita, kanta-väestö muuttuu kriittiseksi ja alkaa pyrkiä pois alueelta. Kantaväestö kokee ongelmallisina eri kulttuurien yhteentörmäykset jokapäiväisessä asumisessa. Taloyhtiöissä, joissa maahanmuuttajien määrä on tavanomaista suurempi, myös asunnot ja yhteiset tilat kuluvat totuttua nopeammin. Toisaalta tällä keskittymisellä saat-

taa olla myös positiivisia seurauksia, sillä se mahdollistaa helposti saman etnisen ryhmän tai sukulaisten vertais-tuen esimerkiksi palveluihin ja integraatioon liittyvissä kysymyksissä.

Lopuksi Leijo totesi, että hyvän asumisen saavuttamiseksi tarvitaan tietoista strategiaa ja valintoja. Käytännössä se tarkoittaa, että maahanmuuttajien osuutta rajoitetaan talo- ja aluekohtaisesti ja olemassa olevat vinoutumat puretaan yhteistyössä kiinteistöyhtiöiden kanssa. Kiinteistöyhtiöt pyrkivät siis ohjaamaan sisäistä muuttoa, ja asunto-osasto pidetään ajan tasalla ohjauksen suhteen.

LISÄTIETOJA

Markku Leijon seminaariesitys:
<http://tinyurl.com/7m7xznv>

Maahanmuuttajasta naapuriksi – tukea kädestä pitäen

”Kokemuksen ja käsitteiden puute vaikeuttavat maahanmuuttajan asumista. Asumisen arjessa ilmenevät eri tavat saattavat osaltaan olla asukkaiden erimielisyyksien ja ennakkoluulojen takana”, totesi projektipäällikkö **MARJA MANNINEN**.

Matja Manninen esitteli Espoon Järjestöjen Yhteisö ry:n Voimapesä -tutkimus- ja kehittämishanketta, jonka päätavoitteena on ehkäistä perheiden asunnottomuutta. Kaikessa hankkeessa tehdyssä asiakastyössä korostuu asiakkaan kohtaaminen kokonaisvaltaisesti, voimaantuminen ja verkostotyö.

Espoossa hankkeen asiakkaista noin joka viides on maahanmuuttajataustainen. Siksi yhteistyössä Espoonkruunu Oy:n kanssa on aloitettu maahanmuuttajille suunnattu asumiskoulutus. Asumiskoulutuksesta vastaava Adan Abdi kertoi erityisesti ”Maahanmuuttajasta naapuriksi” -pilotihankkeesta, jossa maahanmuuttajataustaisille asukkailla kerrotaan muun muassa asumisen oikeuksista ja velvollisuuksista. Monelle maahanmuuttajalle täysin uusia asioita uuden kotimaan lisäksi voivat olla esimerkiksi kotivakuutus, asunnon kuntokortti tai vastuunjakotaulukko, jotka voivat aluksi tuntua oman

uskonnon lähtökohdista vierailta asioilta tai ikäviltä velvollisuuksilta, mutta voivat loppujen lopuksi olla keinoja suojella omia oikeuksiaan. Adan Abdi kertoi, että Espoossa tehdään paljon yhteistyötä eri toimijoiden, kuten kiinteistöyhtiön, maahanmuuttajajärjestöjen ja moskeijan kanssa. Kaiken työn tavoitteena on ehkäistä asunnottomuutta, mutta myös lisätä asumisviihtyvyyttä ja turvallisuutta. Maahanmuuttajan on tärkeä tuntea itsensä naapuriksi, ei pelkästään maahanmuuttajaksi, totesi Adan Abdi.

Marja Manninen toimii projektipäällikkönä ja **Adan Abdi** projektityöntekijänä
Espoon Järjestöjen Yhteisö ry:n
Voimapesä-hankkeessa

Arviointi ja kokemusten jakaminen on tärkeää

Työryhmän osallistujat totesivat, että monet eri tahot kaipaisivat tietoa aihealueeseen liittyvistä hyvistä käytännöistä ja jo aiemmin toteutettujen hankkeiden eduista ja haasteista. Keskustelussa nostettiin esille myös, kuinka kiinnostavaa olisi saada dokumentoitua tietoa hankkeiden tuloksista, edes onnistuneita kokemuksia esimerkiksi nuorista, jotka ovat päässeet irti rikoskierteestä.

Eri toimijoilla on käynnissä hankkeita, joiden tavoitteena voi olla esimer-

kiksi maahanmuuttajien syrjäytymisen ehkäisy, mutta tutkittua tietoa niiden tuloksellisuudesta on vähän. Arviointi on tärkeää myös siksi, koska arvioinnin myötä esimerkiksi Kanava ry:n kaltaista toimintaa olisi mahdollista tehdä tunnetuksi muualla maassa.

Puheenjohtaja muistutti lopuksi, että rikoksentorjuntaneuvosto myöntää vuosittain avustuksia, joita voi hakea myös hankkeiden arviointiin. Neuvostolta saa tukea myös hankearvioinnin suunnitteluun.

Joukkoliikenne

Turvallisesti kaupungilta kotiin – joukkoliikenteen turvallisuus -työryhmässä keskusteltiin eri joukkoliikennevälineiden turvallisuushkista Suomessa ja pyrittiin välittämään tietoa toimintatavoista, joilla matkustajien ja kuljettajien turvallisuutta voitaisiin edistää. Työryhmässä kuultiin kaksi alustusta.

Matkustajien ja kuljettajien turvallisuus

Helsingin seudun liikenteen (HSL) ryhmäpäällikkö **SAMI AHERVA** käsitteli alustuksessaan joukkoliikenteen erilaisia turvallisuushkia ja keinoja niihin varautumiseksi.

Yleisesti ottaen HSL:n asiakastyytyväisyys on varsin korkeaa sekä kansallisilla että kansainvälisillä mittareilla mitattu-na. Suorasta asiakaspalautteestakin vain hyvin marginaalinen osa koskee liikennöinnin turvallisuutta. On kuitenkin selvää, että turvallisuus on olennainen osa mietittäessä joukkoliikenteen toimivuutta ja houkuttelevuutta. HSL:n strategiassa painotetaan turvallisuuden edistämistä sekä matkustajien että henkilökunnan osalta. Turvallisuusstrategiaa on tarkoitus toteuttaa käytännössä vuoteen 2016 asti. Tähän työhön liittyen luodaan myös uusi turvallisuusmittaristo, jonka tarkoituksena on mitata sekä matkustajien että henkilökunnan subjektiivisia turvattomuuskokemuksia, että joukkoliikenteen suhdetta yleiseen liikenneturvallisuuteen.

Aherva painotti, että joukkoliikenne on kyettävä pitämään kilpailukykyisenä liikkumismuotona. Sekä matkustajien että työntekijöiden turvallisuustaso ja turvallisuudentunne ovat tässä työssä olennaisia. Työntekijöiden fyysinen koskemattomuus on tärkeää, ja sen turvaamiseksi suunnitellaan rakenteellisia ja teknisiä muutoksia joukkoliikennevarusteisiin sekä työntekijöille suunnattuja koulutuksia. Myös järjestyksenvalvojien ja poliisien jalkautumisia jatketaan. Ensisijaisen tärkeää on, että poikkeamatilanteissa apu tulee paikalle nopeasti, joten turvanapin lisäämistä ajoneuvoihin suunnitellaan. Myös matkustajien on muistettava hälyt-

tää tarvittaessa apua paikalle soittamalla hätänumeroon, etenkin jos tilanne on sellainen, ettei joukkoliikennetyöntekijä itse siihen kykene.

Jo pitkään toteutettuja turvallisuutta edistäviä toimenpiteitä ovat muun muassa metron ja VR:n lähiliikenteen järjestyksenvalvonta sekä raitiovaunujen viikonloppuyöpartiointi. Myös henkilökunnan turvallisuuskoulutusta on järjestetty jo pitkään, ja tässä kuten muissakin asioissa tehdään tiivistä yhteistyötä poliisin kanssa. Kameravalvontaan on panos-

tettu erityisesti suurilla asemilla ja terminaaleissa. Myös vuosittain tehtävät 2,6 miljoonaa matkalipun tarkastusta linkit-tyvät turvallisuuskysymyksiin.

Tällä hetkellä moni turvallisuuskysymys palautuu HSL:llä bussiliikenteen kilpailuttamiskysymyksiin, esimerkiksi turvaohjaamosta ja tallentavasta valvontakamerajärjestelmästä saa lisäpisteitä. Tulevaisuuden suunnitelmissa on lisäksi muun muassa kunnostaa met-roasemia ja varustaa asemat laituriavilla sekä lisätä linja-autoliikenteen vartiointipalveluja

LISÄTIETOJA

Sami Ahervan seminaariesitys:
<http://tinyurl.com/83o6pcu>

Turvallisuutta lisäävistä uudistuksista on tiedotettava

Komisario **JERE ROIMU** Helsingin poliisilaitokselta halusi korostaa alustuksessaan, että turvallisuus on eri asia kuin koettu turvallisuudentunne. Joukkoliikenteen osalta turvallisuudentunne on heikentynyt, mutta turvallisuus ei.

Turvallisuudentunnetta ei Roimun mukaan myöskään saada kohoamaan, elleivät ihmiset tiedä turvallisuutta edistävien toimenpiteiden käyttöönottoamisesta. Tämän vuoksi tiedottaminen uudistuksista on ensisijaisen tärkeää. Poliisin rooli joukkoliikenneturvallisudessa on pääasiassa ennaltaehkäisevä. Käytännössä se tarkoittaa muun muassa poliisin jalkautumista ja näkyvyyttä joukkoliikenteessä ja asemilla. Pelkästään jalkautuminen rauhoittaa pahimpia häiriköintejä.

Kansainvälisten kokemusten mukaan joukkoliikenteen henkilökuntaan kohdistuneet vihanpurkaukset ovat vahvasti yhteydessä matkalippujen rahastusjärjestelmään. Kun rahastusta ei hoideta enää liikennevälineissä,

vähenevät välikohtaukset dramaattisesti. Rahastuksesta luopuminen liikennevälineissä olisikin pitkällä aikavälillä Roimun mukaan hyvä turvallisuustoimi myös Suomessa.

Lopuksi Roimu painotti yhteneväisten toimintamallien tärkeyttä joukkoliikenteen poikkeustilanteissa. Vartiointiliikkeen palkkaaminen saattaa auttaa kuljettajien turvallisuustilannetta, mutta Roimun mukaan nopeimmin paikalle saapuu hätätilanteessa poliisi. Avun hälyttäminen pitää tehdä nopeasti, ja rikosilmoitus on tehtävä joka kerta kun jotain rikoslain vastaista tapahtuu.

Tavoitteena

yhtenäiset turvakäytännöt

ja konkreettiset päätökset

Työryhmän yleisessä keskustelussa otettiin esille asioita, joita pidettiin uhkana joukkoliikenneturvallisuudelle. Tällaisia ovat esimerkiksi bussipalot, joukkoliikenteen kireät aikataulut ja niistä johtuva ylinopeus ja varomaton ajotapa.

Työryhmässä otettiin esille muun muassa ennakoivan ajotavan tärkeys sekä asemien ja pysäkkien siistinä ja ehjinä pitämisen vähentävät vaikutukset ilkeille. Työryhmässä todettiin myös, että on todella hankalaa tietää, kuka on vastuussa pysäkkien ja asemien ylläpidosta. Työryhmä peräänkuuluttikin tilanteen selkiyttämistä tältä osin.

Lopuksi todettiin, että kaikilla liikennöitsijöillä on omat ohjeensa poikkeustilanteissa toimimiseen, mutta tällä hetkellä järjestellään yhteistä turvallisuusohjetta tilanteen selventämiseksi. Lisäksi HSL valmistelee paraikaa sopimusta yksityisen vartiointiliikkeen kanssa, jonka tavoitteena on kehittää kaikille liikennöitsijöille yhtenäinen turvakäytäntö. Esitettiin myös ehdotus, että

vartijaliikkeen työntekijät voisivat toimia palkattuina sosiaalisena kontrollin välineinä joukkoliikenteessä. Alkoholin osuus häiriöiden aiheuttajana on näkyvä, joten paljon merkitystä on liikennöintialueen ravitsemusliiketiheydellä sekä liikennöinnin kellonajalla. Tärkeimmät tekijät ovat kuitenkin häiriikkömatkustajien asenteet sekä muiden matkustajien haluttomuus mennä väliin.

Työryhmän jäsenet totesivat, että jatkossa tulee tehdä konkreettisia päätöksiä joukkoliikenneturvallisuuden parantamiseksi ja toteutettava nämä päätökset. Käytännön toimet kehitellään oleellisten tahojen turvallisuussuunnitelmissa sekä niihin liittyvissä seurantakokouksissa.

Kuntien rikoksentorjuntatyön edistäminen

– miten hyvä hanke rakennetaan, rahoitetaan ja arvioidaan?

Työryhmässä keskeiset rahoittajatahot antoivat tietoa valtionavustuksista sekä rahoituksen hakemisesta. Painopisteenä olivat hankkeet, joilla pyrittiin vaikuttamaan rikosten ehkäisyyn. Työryhmässä pyrittiin tarjoamaan myös vinkkejä hyvän hakemuksen tekoon, avaamaan ratkaisuja rahoituspäätösten takaa sekä rohkaisemaan hakijoita ja avustuksen saajia koko hankeprosessin kunnolliseen suunnitteluun

RAY:n rahoitusmalleja rikosten ehkäisyyn

Kehittämispäällikkö **ELINA VARJONEN** Raha-automaattiyhdistyksestä kertoi, että RAY rahoittaa sosiaali- ja terveysalalla toimivia kansalaisjärjestöjä. Avustusstrategiassa on kolme päälinjaa eli terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin vahvistaminen, terveyttä ja sosiaalista hyvinvointia uhkaavien ongelmien ehkäiseminen ja ongelmia kohdanneiden tukeminen ja auttaminen.

Varjonen totesi, että rikosten ehkäiseminenkin mahtuu näiden strategioiden sisään ja pääosin on painotettu ennalta ehkäisevää toimintaa, syrjäytymisen ja rikollisuuden syihin puuttumista (asunnottomuus) sekä osallisuuden ja elämänhallinnan vahvistamiseen liittyviä hankkeita.

RAY rahoittaa yleishyödyllisiä järjestöjä ja säätiöitä, eikä omarahoitusosuutta välttämättä tarvita. Monitoimijahankkeissa RAY voi rahoittaa pelkästään

järjestöjen osuutta. Avustusten käytön seuranta ja valvonta kuuluvat luonnollisena osana prosessiin. Varjonen totesi lopuksi, että RAY tulee keräämään hankkeiden loppuraportit avoimeen tietokantaan kaikkien luettavaksi. Tämä edistää tiedon leviämistä.

LISÄTIETOJA

Elina Varjosen seminaariesitys:

<http://tinyurl.com/7qb3nw6>

www.ray.fi/fi/jarjestot/

Hallituksen ohjelmat ohjaavat rahoituspäätöksiä

Ylitarkastaja **IMMO PARVIAINEN** opetus- ja kulttuuriministeriöstä kertoi, että avustusten painotuksia ohjaavat hallitusohjelma ja lapsi- ja nuorisopoliittinen kehittämisohjelma. Avustuksilla tuettavia pakollisia kohteita ovat mm. etsivä työ, työpajat, valtakunnalliset järjestöt, aloitetut nuorisotilat, palvelu- ja kehittämiskeskukset.

Opetus- ja kulttuuriministeriö tukee ensi sijassa valtakunnallisia nuorisotyöhankkeita, mutta myös paikallisia ja alueellisia pilottihankkeita, joilla on valtakunnallista merkitystä. Avustuksia kohdennetaan myös mm. valtakunnallisille nuorisojärjestöille ja

nuorisotyötä tekeville järjestöille.

LISÄTIETOJA

Immo Parviaisen seminaariesitys:
<http://tinyurl.com/7vqe88e>

Opetus- ja kulttuuriministeriön avustukset ja palkinnot:
www.minedu.fi/OPM/Avustukset/?lang=fi

Alkupotku paikalliselle rikoksentorjunnalle

Erikoissuunnittelija **MARKUS ALANKO** oikeusministeriöstä kävi läpi periaatteita, joilla oikeusministeriö voi myöntää rahoitusta paikallisiin rikoksentorjuntahankkeisiin. Avustukset on tarkoitettu virittämään paikallisia rikoksentorjuntahankkeita ja paikallista yhteistyötä sekä sitouttamaan paikallisia resursseja rikoksentorjuntaan.

Vuodesta 2000 lähtien jaossa on lisäksi ollut avustuksia arviointien aikaansaamiseksi siitä, millaisia tuloksia toteutetuilla hankkeilla on saavutettu. Vuosina 1998–2011 on tuettu 175 paikallista hanketta. Hankkeista melkein puolet on liittynyt lapsiin ja nuoriin. Mukana on myös useita etnisiä vähemmistöjä ja lähiympäristön turvallisuutta koskevia hankkeita. Vuonna 2011 avustusta myönnettiin yhteensä 170 000 euroa

14 hankkeelle. Määräraha on siis muiden rahoittajien resursseihin nähden hyvin pieni.

LISÄTIETOJA

Markus Alangon seminaariesitys:
<http://tinyurl.com/7tnq9nn>

Tietoja rikoksentorjuntaneuvoston avustuksista:

www.rikoksentorjunta.fi/Etusivu/Avustukset/Periaatteettuettavienhankkeidenvalinnassa

Myös epäonnistumisista saa hyödyllistä tietoa

”Voiko perhosen siivenisku saada aikaan myrskyn toisella puolella maapalloa?” kysyi leikillisesti suunnittelija **REGINA JÄRG-TÄRNO** oikeusministeriöstä ja kehotti hankkeiden suunnittelijoita muistamaan, että pienilläkin asioilla voi olla suurta vaikutusta – toivottua tai ei toivottua. Siksi hankkeita suunniteltaessa on oltava tarkka siitä, mitä ollaan tekemässä, ja mihin ja miten haluamme vaikuttaa.

Hankkeen onnistumisen kannalta on tärkeää, että jo suunnitteluvaiheessa on riittävästi tietoa kohteena olevasta ongelmasta ja siihen sopivista ratkaisuista. Myös riittävät resurssit ja sitoutuneet yhteistyökumppanit ovat äärimmäisen tärkeitä. Hankkeen arviointi ei tarkoita vain sitä, että tarkastellaan oman työn tuloksellisuutta, hankkeen kulkua ja resurssien käyttöä. Arvioidun hankkeen hyöty on laajempi – arviointi antaa tietoa muille vastaavien ongelmien parissa kamppaile-

ville ja mahdollisuuden varoa samoja kompastuskohtia, totesi Järg-Tärno.

Rikoksentorjunnan kehittämisen kannalta arvioidut hankkeet ovat arvokkaita siinäkin mielessä, että neuvoston internet-sivuilla kerätään ja levitetään hyviä käytäntöjä. Tarkasti suunniteltujen ja arvioitujen hankkeiden avulla meillä on mahdollisuus vaikuttaa tulevaisuuteen positiivisesti, totesi Regina Järg-Tärno.

Työryhmän loppukeskustelussa todettiin, että järjestöt ovat riippuvaisia avustuksista. Avustuksia haetaan monesta eri paikasta ja vaatimukset ja lomakkeet ovat erilaisia. Samaa lomaketta ei pysty lähettämään useampaan paikkaan. Tämä on haastava tilanne varsinkin pienillä resursseilla toimiville hankkeille ja järjestöille. Yleisöstä kerrottiin myös vinkiksi, että avustushakemuksen positiivisen päätöksen todennäköisyyttä saattaa lisätä sopiva viittaus hallitusohjelmaan.

LISÄTIETOJA

Regina Järg-Tärnon seminaariesitys: <http://tinyurl.com/6ny3fee>

Hyvän hakemuksen ominaisuuksia

- Selkeät tavoitteet
- Nykytilan kuvaus: perustelu hankkeen tarpeellisuudelle
- Odotettavissa olevat tulokset ja vaikutukset on ennakoitu
- Riskikartoitus ja seurannan suunnittelu
- Konkreettinen, yksityiskohtainen suunnitelma:
kuka, mitä, milloin, miten?
- Selkeä vastuunjako:
hankkeen sisäiset, yhteistyökumppanit, sopimukset
- Suunnitelma siitä, miten hankkeessa kehitetyt tulokset
jäävät elämään hankkeen jälkeen
- Realistinen talousarvio
- Tiedot muista avustuksista
- Muut oleelliset tiedot
(valtionavustuslaki ym. säädökset)

Ikääntyneisiin kohdistuvien rikosten ehkäisy ja turvallisuuden edistäminen

Työryhmän tavoitteena oli esitellä hyviä paikallisia kokemuksia ja malleja sekä pohtia, miten suunnitteilla olevat senioreiden turvaohjeet saatettaisiin parhaiten ikäihmisten tietoon eri tahojen yhteistyöllä (mm. lähipoliisi, kotihoito). Työryhmässä kuultiin kolme esitystä.

Kaltoinkohtelun erilaiset uhrityyppit

Työryhmän avasi Tampereen Hervan seurakunnan diakoniatyöntekijä **KATRI IKONEN**, jonka luovan ilmaisun esityksessä yleisö sai tutustua erilaisiin iäkkäisiin kaltoinkohtelun uhreihin. Hahmot perustuivat Ikosen diakoniatyössä kohtaamiin henkilöihin ja tapauksiin. Erityisen haasteellinen on Ikosen mielestä Alma Anonyymi, kaltoinkohtelun kenties kasvoton uhri, jota viranomaiset tai järjestöjen avuntarjoajat eivät ole vielä löytäneet tai tunnistanee.

Avainsana: moniammatillisuus

Toiminnanjohtaja **LEENA SERPOLA-KAIVO-OJA** Suomen vanhusten turvakotiyhdistyksestä esitteli Janakkalan moniammatilliseen verkostotyöhön perustuvaa vanhus- ja vammaistyön toimintamallia lähisuhdeväkivaltaan puuttumiseksi. Hankkeen lähtölaukaisijana toimi vuonna 2006 asiakastyössä koetut haastavat sekä asiakkaisiin ja henkilökuntaan kohdistuvat väkivalta- ja kaltoinkohtelutilanteet. Serpola-Kaivo-oja totesi, että toimivat mallit ikääntyneiden väkivaltaan puuttumiseksi ovat olleet vähäisiä eikä heihin voida aina soveltaa samoja toimia kuin muuhun väestöön. Ikääntyneiden läheisyydessä tapahtuva väkivalta on usein pitkäkestoista ja muodoltaan moninaisempaa kuin ”perinteinen lähisuhdeväkivalta”. Merkittävän eron tekee myös se, että ikääntyneen kohdalla raja väkivallan ja kaltoinkohtelun välillä on usein häilyvä, etenkin koska vanhus on hyvin riippuvainen ulkopuolisesta avusta. Kaiken kaikkiaan Janakkalassa on havaittu, että vanhusten ja vammaisten kaltoinkohteluun ja väkivaltaan puuttumiseksi tarvitaan lisää koulutusta, jotta ongelma kyettäisiin tunnistamaan ja selvittämään.

Vanhus- ja vammaistyön hankkeessa perustettiin moniammatillinen työryhmä, jonka tavoitteena oli luoda toimintamalli ja valmiuksia kohdata tilanteita eri toimijoiden näkökulmasta. Eri toimijoiden kesken järjestettiin mentoritapaamisia, joissa osaamista ja tietoa jaettiin.

Kokoontumisten tarkoituksena oli myös miettiä yhdessä keinoja ja erilaisia toimintatapoja toimia haastavissa asiakastilanteissa. Työryhmässä oli edustettuna muun muassa vanhusten kotihoito, terveyskeskus, vapaaehtoistyöntekijät ja seurakunta. Asiakkaiden tilanteita käsiteltiin kokoontumisissa anonyymisti, jottei yksityisyyden suoja kärsinyt. Tapaamisissa pyrittiin myös integroimaan eri toimijoiden työmenetelmiä ja -tapoja siten, että toiminta olisi hallitumpaa ja keskitetymppää.

Verkostotapaamisia järjestettiin puolentoista vuoden aikana viisitoista. Osallistujat kokivat, että tapaamisista oli hyötyä, ja että tiedonvaihto ja tiedonmäärä lisääntyivät niiden ansiosta. Toiminnan kautta kuntaan syntyi vanhus- ja vammaistyön työryhmä, joka edelleen kokoontuu säännöllisesti. Tämä ryhmä päivittää mm. koulutustarvetta ja siellä on mahdollista ottaa esiin esimerkiksi yksittäistapauksia ja niiden haasteita. Olennaisia tekijöitä toimintamallin eteenpäinviemisessä ovat olleet lähiesimiesten ja asiantuntijoiden aktiivisuus ja sitoutuminen ohjelmaan. Tämä on tehnyt toiminnasta virallisempaa ja sitouttavampaa myös osanottajille. Vanhustyöntekijät saavat edelleen lisätietoa väkivallasta ilmiönä sekä siihen liittyvästä lainsäädännöstä, sillä tätä tärkeää aihetta ei peruskoulutuksessa juurikaan käsitellä.

LISÄTIETOJA

Leena Serpola-Kaivo-ojan seminaariesitys: <http://tinyurl.com/7bytaxz>

Tavoitteena konkreettiset toimet, vuorovaikutus ja yhteiskunnallinen vaikuttaminen

Helsingin sosiaaliviraston projektivastaava **TEIJA TANSKA** esitteli työryhmässä Helsingin kaupungin sosiaaliviraston toteuttamaa lähityötä, joka sijoittuu vuoden 2011 alusta perustettuun aluetyön yksikköön. Yksikkö perustettiin selkiyttämään ja kehittämään aluetyötä, ja siellä työskentelee 30 ihmistä (Helsingin sosiaalivirastossa kaiken kaikkiaan 12 000 työntekijää). Toiminta perustuu yhteisöllisyyteen ja pyrkii lisäämään asukaslähtöisyyttä. Aluetyö jakautuu neljään kaupunginosaan Helsingissä, ja sen keskeisimpiä toimintatiloja kadulle jalkautumisen ohella ovat asukastilat ja -talot, kumppanuustalot ja lähiöasemat.

Lähityön konkreettisena tavoitteena on parantaa helsinkiläisten turvallisuudentunnetta ja lisätä asuinalueiden viihtyisyyttä. Työtä tekevät projektivastaava ja kuusi lähityöntekijää, joilla on sosiaalialan koulutus ja työkokemusta eri ikä- ja asiakasryhmien kanssa työskentelystä. Työskentely tapahtuu pääosin kadulla työpareina, joista jokaisella on omat kaupunginosansa ja selvästi erottuvat työvaatteet, jotta kaupunkilaiset tunnistavat heidät.

Toiminnan päämääränä on olla lähellä asukkaita heidän omilla asuinalueillaan ja toimia matalan kynnyksen yhteydenottoapaikkana erilaisten huolien ja kehittämishetketen suhteen. Lähityön työntekijät muun

muassa tekevät itse havaintoja alueiden epäkohdista (esim. valaistuksen puutteet), puuttuvat häiriötilanteisiin, ohjaavat ihmisiä tarvittavien palveluiden pariin, välittävät viestejä ja tehtäväpyyntöjä muille viranomaisille ja kartoittavat ulkona asuvien kodittomien tilanteita ja auttavat heitä palveluiden pariin. Toimintamalli perustuu vahvasti eri viranomaisten yhteistyölle, ja työntekijät ovat säännöllisessä yhteydessä muihin viranomaisiin, kuten poliisiin ja muihin yhteistyökumppaneihin.

Toimintamalli pyrkii vaikuttamaan kolmella eri tavalla: konkreettisilla toimenpiteillä (esim. jalkautuminen yhteisön pariin), henkilökohtaisen vuorovaikutuksen kautta (esim. asennekasvatus) sekä yhteiskunnallisella vaikuttamisen kautta (esim. paikallisten ongelmien saattaminen viranomaisten tietoon). Käytännön esimerkkinä lähityön havaitsemasta epäkohdasta ikääntyneiden kohdalla voi mainita lähiöiden vanhojen ostoskeskusten autioitumisen, joka helposti voi lisätä ikäihmisten turvattomuuden tunteita. Lähityö pyrkii-kin yhteistyössä alueen asukkaiden kanssa käynnistämään toimintaa ostokeskuksiin päiväikaan. Jatkossa toiminnan toteuttaminen ja jatkosuunnittelu perustuu asukkaiden vertaistuen ja oman aktiivisuuden varaan.

LISÄTIETOJA

Teija Tanskan seminaariesitys: <http://tinyurl.com/6oaxmvf>

Turvatieidon jakamisessa on vielä haasteita

Työryhmän vetäjä, oikeusministeriön erikoissuunnittelija **MERTI SARIMO** viritteli lopuksi keskustelua ja ideointia ikääntyviin turvallisuusohjeiden levittämiseksi mahdollisesti paperiesitteen muodossa. Keskustelussa nousi muun muassa esiin, että poliisi voisi jalkautua ikäihmisten kotiin esimerkiksi seurakunnan työntekijän kanssa ja tätä kautta jakaa vanhukselle turvatietoa. Tällaisessa työmenetelmässä rikollisuuden uhat ja turvattomuuden tunne eivät olisi päällimmäisinä, kun mukana olisi poliisin lisäksi joku toinen toimija. Keskustelussa kävi ilmi, että poliisihallituksen tulossuunnitelmassa vuodelle 2012 on erityisryhmänä mainittu vanhuksot ja eritoten heihin kohdistuva väkivalta.

Ehdotettiin, että syrjäkylillä nuohooja olisi luonteva turvatiedon jakaja, sillä hän joka tapauksessa vierailee säännöllisesti vanhusten luona. Mainittiin, että maaseudulla on toiminut jo vuosia RAY:n rahoittama tukihenkilöverkko, jota voisi myös mahdollisesti hyödyntää turvatiedon välityksessä.

Todettiin, että olennaista asiassa on, että jokainen ikäihminen löytäisi ohjeista itseään koskevan ja hyödyttävän osuuden. Kaikki vanhuksot eivät miellä itseään potentiaalisiksi rikosten uhreiksi ja ikäihmisten fyysinen ja psyykkinen kunto vaihtelevat myös merkittävästi. Siten yhdellä kaavalla toteutettu turvatieto ja sen jakaminen ei ole realistisin toimintamalli.

Toivottiin myös, ettei turvatieto painottuisi ainoastaan väkivaltaan ja sen ehkäisyyn vaan asiaa kartoitettaisiin kunkin vanhuksen elämän- ja asuutilanteen mukaan yksilöllisesti. Huomautettiin, että ainakin Osuuspankki järjestää jo nyt seniori-iltoja, joiden yhteyteen turvatiedon jakamista voisi linkittää. Myös vakuutusyhtiöt saattaisivat olla kiinnostuneita yhteistyöstä.

Asukkaat turvallisuustiedon asiantuntijoina

Työryhmässä esiteltiin keinoja, joilla asukkaat saadaan mukaan paikalliseen turvallisuustyöhön ja joiden avulla asukkaiden tieto heidän omasta asuinalueestaan tulee paremmin huomioon otetuksi. Keskustelua käytiin neljän alustuksen pohjalta.

Asukkailla on annettavaa

Espoon kaupungin suunnittelija **KRISTIINA ALPPIVUORI** kertoi Espoon Leppävaarassa ja Suvelassa tehdyistä turvallisuuskävelyistä, joiden tavoitteena on saada asukkaita tietoa asuinalueiden turvallisuustilanteesta. Tarkastelun kohteena ovat rakennettu ympäristö, kunnossa pito, sosiaalinen elämä ja tekemisen mahdollisuudet.

Kävelyt toteutettiin siten, että asukkaista ja virkamiehistä koostuneet ryhmät kävelivät yhdessä ennalta sovitun reitin ja havainnoivat ja valokuvasivat samalla ympäristöään. Reitin pituudesta johtuen jälkikeskustelua ei ehditty käydä, mutta toisaalta asioista keskusteltiin kävelyn aikana. Pieniksi käytännön haasteiksi osoittautuivat osallistujien erilainen kävelyvauhti ja aiheessa pysyminen, mutta kokonaisuudessaan kävelyt onnistuivat hyvin.

Asukasyhdistykset olivat tärkeitä yhteistyökumppaneita kävelysten järjestämisessä. Yhteistyö kaupungin eri hallintokuntien kanssa lähti hyvin käyntiin ja kävelyille osallistui edustajia eri virastoista. Myös poliiseja oli mukana kaikilla kävelyillä, ja he ottivat myös kantaa kävelysten reittivalintoihin.

Osallistujat kiinnittivät runsaasti huomiota ympäristön kunnossapidon puutteisiin, esimerkiksi epäsiis-

teyteen ja puustonpenkkien rikkinäisyyteen. Pienet korjaukset voitaisiin tehdä nopeastikin ja siten vaikuttaa elinympäristön viihtyisyyteen. Kävelysten yhtenä etuna on, että virkamiehet voivat jo kävelyn aikana kertoa, miksi kaikkia muutosehdotuksia ei ehkä voida toteuttaa tai miksi niiden toteuttaminen vie aikaa. Myös kauppa- ja ostoskeskusalueiden lähiympäristöjen viihtyisyyteen kiinnitettiin kävelyillä huomiota. Niillä on usein keskeinen merkitys asuinalueiden imagolle.

Kävelysten onnistumisen kannalta on olennaista, että kaupungin johto ja hallintokunnat saadaan jo suunnitteluvaiheessa sitoutumaan yhteistyöhön. Jatkuvuuden kannalta myös tilanteen seuranta on erityisen tärkeää. Espoossa järjestetään kaksi seurantakävelyä, joissa selvitetään, mitä esiin nousseille ongelmille on jo tehty ja mitä pitäisi jatkossa tehdä.

Kävelyille on osallistunut yli 170 ihmistä ja niitä on järjestetty sekä valoisana että pimeänä vuorokaudenaikana. Lopuksi todettiin, että kävelysten suunnittelussa on tärkeää huomioida erityisryhmät, kuten liikuntarajoitteiset. Jatkossa olisi hyödyllistä kokeilla kävelyjä, jotka on suunnattu eri kohderyhmille.

LISÄTIETOJA

Kristiina Alppivuoren seminaariesitys: <http://tinyurl.com/7ghoald>

Asukkaan ehdotukset kartalle

Helsingin kaupungin turvallisuus- ja valmiusyksikössä toimiva turvallisuuskoordinaattori **EIJA LAIHINEN** kertoi Helsingin kaupungin kerrokartalla.hel.fi -sivustolla tehdystä asukaskyselystä, jossa asukkaat ja virkamiehet voivat keskustella eri teemoista karttaa apuna käyttäen. Helsingin kaupungin hallintokeskus ja sosiaalivirasto ovat toteuttaneet sivustolla kaksi kyselyä turvallisuus ja viihtyisyys -teemasta, joista toinen oli parhaillaan käynnissä Malmin ja Pukinmäen alueella.

Kuten turvallisuuskävelyssä, myös kerrokartalla -kyselyssä kerätään tietoa siitä, miten asukkaat oman asuinalueensa kokevat. Asukkaat voivat merkitä kartalle esimerkiksi turvallisiksi tai turvattomiksi koemiaan paikkoja ja reittejä tai tehdä kehitysehdotuksia turvallisuuden ja viihtyisyyden parantamiseksi. Virkamiehet voivat jakaa asukkaan turvallisuushuolen ja vastata esitettyihin kommentteihin tai kysymyksiin siten, että vastaukset ovat kaikkien luettavissa.

Kysely päätettiin kohdistaa Malmin ja Pukinmäen kaupunginosaan, sillä ensin mainittu on sosiaaliviraston jalkautuvaa työtä tekevän lähityön kohdealue. Kyselyn avulla tavoitetaan myös sellaisia asukasryhmiä, jotka eivät kadulla tulisi keskustelemaan lähityöntekijöiden kanssa. Kun kyselyaluetta valittiin, kiinnitettiin

huomiota myös kaupungin turvallisuustutkimuksen tuloksiin, jossa tarkastellaan, miten asukkaiden turvattomuuskokemukset vaihtelevat eri peruspiireissä.

Kysely oli ollut runsaan kahden viikon ajan auki ja tuona aikana tehty karttamerkinnot liittyivät niin ympäristön kunnossapitoon ja viihtyisyyteen kuin sosiaaliseen elämään. Lähityöntekijät käyvät huolta aiheuttaneissa paikoissa ja kyselyn päätyttyä tulokset analysoidaan ennen lopullisten toimenpide-ehdotusten muodostamista. Kyselyn jälkeen Pukinmäen alueella toteutettiin myös turvallisuuskävely, jonka reitti valittiin kyselyn tulosten perusteella.

Parhaimmillaan kysely toimii ”yhden luukun periaatteen” mukaisesti silloin, kun useamman hallintokunnan edustajat seuraavat kartalla käytyä keskustelua. Yksi menetelmän eduista on myös se, että kysely tuo näkyviin asukkaiden turvallisuushuolet jo varhaisessa vaiheessa, jolloin niihin voidaan myös paremmin vaikuttaa. Haasteena sen sijaan on, että pystyykö kaupunki reagoimaan ja korjaamaan huolta aiheuttaneet ongelmat vai jääkö kysely pelkäksi palautekanavaksi. Lopuksi todettiin, että yhteistyökumppaneiden sitoutumisella ja seurannalla on keskeinen merkitys myös tämän menetelmän toimivuudelle.

LISÄTIETOJA

Eija Laihisen seminaariesitys: <http://tinyurl.com/7nplqqc>

Opas suomen oloihin

Espoon turvallisuuskävelyjen suunnittelussa on hyödynnetty Göteborgissa tehtyä Safety and Security Walks – A Guide -opasta. Erikoissuunnittelija **MARKUS ALANKO** kertoi, että rikoksentorjuntaneuvostossa viimeistellään suomenkielistä opasta turvallisuuskävelyistä, ja sen on määrä valmistua vuoden 2012 alussa. Nyt valmisteilla olevassa oppaassa ohjeita muokataan paremmin Suomen oloihin sopivaksi. Koska monet kaupungit ja toimijat ovat jo toteuttaneet erilaisia turvallisuuskävelyjä tai ovat kiinnostuneita niiden toteuttamisesta, on tärkeää, että tarjolla on opas, joka auttaa alkuun pääsemisessä ja jakaa tietoa hyväksi havaituista käytännöistä.

Alanko esitteli myös asukkaille suunnatun turvallisuuskyselyn pohjaa, jonka kunnat voivat halutessaan ottaa käyttöönsä. Turvallisuuskyselyn avulla saadaan tietoa siitä, miten turvalliseksi jonkin tietyn alueen asukkaat oman asuinalueensa kokevat ja miten usein he ovat itse joutuneet rikoksen uhriksi. Toteuttajien tulisi kuitenkin ottaa huomioon, että kaikkia asukasryhmiä ei tavoiteta sähköisten kyselyjen avulla. Lisäksi rikoksentorjuntaneuvostossa on valmisteilla sähköinen tukisivusto turvallisuuskyselyjen laadinnasta, johon kootaan yleisimpiä kysymyksiä vastauksineen ja kokemusten kautta havaittuja hyviä toimintatapoja.

LISÄTIETOJA

Markus Alangon seminaariesitys: <http://tinyurl.com/6to48u7>

Rakennetun ympäristön turvallisuus

Työryhmässä esiteltiin Aalto-yliopistossa valmisteilla olevaa Turvallinen kaupunki -sivustoa ja arvioitiin poliisin ja muiden tahojen roolia rakennetun ympäristön suunnittelussa.

Ajankohtaista tutkimustietoa verkosta

Tutkija **AINO HIRVOLA** Aalto-yliopistosta piti alustuksen valmisteltavasta verkkokäsikirjasta, johon on koottu rakennetun ympäristön turvallisuutta koskeva ajantasainen tutkimustieto helposti käytettävään muotoon. Käsikirja sisältää suosituksia ja periaatteita, ei niinkään tarkistuslistoja tai standardeja. Käsikirja on tarkoitettu pääasiassa viranomaisten ja yritysten käyttöön, mutta myös asukkaiden toivotaan löytävän sen. Päämääränä on, että asukkaat kokevat olonsa turvalliseksi sekä uskaltautuvat ja haluavat lähteä ulos harrastamaan ja oleskelemaan.

Turvallisen ympäristön suunnittelu on ennen kaikkea tasapainottelua ja arvovalintojen tekemistä. Ympäristöstä voidaan saada hyvinkin turvallinen, mutta samalla sen viihtyisyys ja toimivuus voivat kärsiä. Suunnittelun haasteena onkin useiden erilaisten päämäärien toteuttaminen samanaikaisesti.

Asukkaat mukaan aluesuunnitteluun

Esityksen jälkeen käydyssä keskustelussa todettiin, että ennen oli tapana rakentaa suuria alueita, joihin tuli paljon uusia asukkaita kerralla. Tämä saattoi helposti johtaa sosiaalisiin ongelmiin alueella. Olisikin parempi tehdä muutoksia hiljalleen, esimerkiksi korvaten vanhaa uudella.

Keskustelussa korostettiin, että kaupunkitilat eivät koskaan ole staattisia, vaan ne muuttuvat vuorokaudenajan mukaan. Päiväsaikaan liikkeellä on työntekijöitä ja asioilla käyviä asukkaita, ilta-aikaan alueelle suunnistavat pääosin kapakoihin haluavat asukkaat, kuten tapahtuu nykyään esimerkiksi Tikkurilassa.

Monista lähiöistä tuli jo 1970-luvulla erillisiä saarekkeita. On tärkeää, että alueille tuodaan monipuolista toimintaa eikä palveluita keskitetä vain yhdelle asukasryhmälle, kuten esimerkiksi lapsiperheille. Palvelujen yksipuolistuminen saattaa edesauttaa alueellista eriytymistä. Työryhmässä todettiin myös, että riskikartoituksia on tehty valtavat määrät eri vakuutusyhtiöissä. Näitä kartoituksia olisi erittäin hyödyllistä käyttää suunnitellessa rakentamista, sillä monet eri kaupunkitilojen riskit on jo kartoitettu asiantuntijavoimin. Tämä olisi kaupunkisuunnittelussa hyvä ennakoiva toimintatapa. Toinen hyvä lähde on Väkivallan vähentämishjelma, jossa on otettu myös kantaa ympäristön rakenteellisiin muutostarpeisiin.

Työryhmässä todettiin haasteeksi periaate, että kaupunkitila olisi aina avoin kaikille.

Joskus kaupunkitilan pitäminen avoimena voi luoda turvattomuutta. Esimerkkinä mainittiin Malmin kauppakeskuskiinteistöt yhdistävä katettu kävelysilta, jossa liikkeisiin on kohdistunut ilkivaltaa. Ratkaisuksi on pohdittu mm. läpikulun rajoittamista yöaikaan, mutta asia oli seminaarin aikana vielä kesken.

Työryhmän jäsenet tunnistivat, että turvallisuuden yksityistäminen on vahvasti nouseva trendi. Toisinaan yksityistämistoimet ovat menneet jo liian pitkälle, kuten yksityisten kohdalla. Vartiointituotteiden myynti on myös toisinaan aggressiivista.

Työryhmässä todettiin, että paras lopputulos saadaan, kun otetaan asukkaat mukaan aluesuunnitteluun. Konsultti Ulf Malm Ruotsista oli osittain samaa mieltä. Järvan alueen kunnostamistoimissa asukkaita pyydettiin määrittelemään alueen suurimmat turvallisuusuhat. Asukkaita ei kuitenkaan otettu mukaan suunnitteluprosessiin, sillä asiantuntijat pysyivät saamaan aikaan parempia ratkaisuja turvallisuusuhkien poistamiseksi kuin asukkaat. Asukkaat olivat joka tapauksessa tyytyväisiä lopputulokseen.

Työryhmän jäsenet totesivat, että rakenteelliset ratkaisut kuten kattavat hälytysjärjestelmät maksavat, joten tärkeää on myös mitata toimenpiteiden vaikuttavuus. Tällä tavalla saadaan selville, mikä toimenpide on oikeasti tehokas. Turvallisuutta lisäävien toimenpiteiden vaikuttavuutta tulisi edelleen arvioida.

Lopuksi

Seminaarin yleisöpalautte oli pääosin positiivista. Erityisesti Matti Kortteisen esitystä turvattomuuden alueellisesta jakautumisesta kehuttiin vuolaasti samoin kuin Ulf Malmin esitystä Svenska Bostäderin toteuttamasta rikksentorjuntahankkeesta.

Jatkossa osanottajat toivoivat seminaarin aihepiirien käsittelevän esimerkiksi lapsia ja nuoria väkivallan uhreina ja tekijöinä, ja päihteisiin liittyvän väkivallan ehkäisyä. Myös viranomaisyhteistyön mahdollisuuksia ja haasteita toivottiin seminaarin aiheeksi.

Seminaarin yleis- ja työryhmäesitysten oheismateriaalit löytyvät rikksentorjuntaneuvoston verkkosivuilta:

<http://www.rikksentorjunta.fi/Etusivu/Neuvosto/Ajankohtaista/Uutiset/1302673925930>

TEKIJÄT

Valokuvat:	Riikka Kostainen, Veijo Kylander, Elina Ruuskanen ja Helsingin kaupungin kuvapankki
Toimittaneet:	Saija Sambou ja Mirka Smolej, rikksentorjuntaneuvoston sihteeristö
Taitto ja ulkoasu:	Julia Lila, Helsingin kaupunki